

Беларускія Ведамасьці

НЬЮ-ЁРК — ВАРШАВА, сакавік-травень 2004 г.

ХРОНІКА ПАРУШЭННЯЎ ПРАВОЎ БЕЛАРУСАЎ

ЛІСТАПАД — 2002 (працяг з №1(52)/2003-2004)

27 лістапада, Бяроза (Берасьцейская вобласць). Карэспандэнтка „Газэты для вас” **Тамара Шчапоткіна** для артыкула, прысьвечанага продажу цыгарэтаў, фатаграфавала на рынку дзьвюх жанчын, што куплялі кантрабандны тэтуць без акцызных марак. Аказалася, гэтыя былі супрацоўніцы пракуратуры і юрыдычнай кансультацыі, якія замест кантролю за выкананьнем заканадаўства, спрыялі незаконнай прадпрымальніцкай дзейнасьці. Яны абвінавацілі журналістку ў парушэньні заканадаўства аб друку і ў зьнявазе. Справа дайшла да суду. За „дробнае хуліганства” (гэта значыць за фатаграфаваньне) судзьдзя Бярозаўскага райсуду аштрафаваў журналістку на адну мінімальную базавую велічыню (11 тысячаў 100 беларускіх рублёў).

28 лістапада. Ахвярамі барацьбы з ільготамі стануць беларускамоўныя выданьні. Лукашэнкава „палата” ухваліла зьмены падатковага заканадаўства, якія могуць цалкам пазбавіць нават тых невялікіх ільготаў, што маюць цяпер беларускамоўныя выданьні. Міністар фінансаў **Мікалай Корбут** прадставіў „палаце” праект бюджэту на 2003 год, у якім істотна скарачаныя выдаткі на падтрымку друку. На падтрымку пэрыядычнага друку грошы запланаваныя, але ў бюджэце нічога не сказана, на якія выданьні (беларускамоўныя ці расейскамоўныя) будуць атрымліваць датацыю. Такім чынам, грошы зь бюджэту будуць накіроўвацца непасрэдна ў Міністэрства інфармацыі Беларусі. Мы добра ведаем, што ў пэўнай палітычнай сытуацыі ўвага з боку кіраўніцтва дзяржавы да таго ці іншага выданьня будзе ўзрастаць і выкарыстоўвацца ў палітычных кампаніях. А што тычыцца беларускамоўных выданьняў, дзіцячых выданьняў, беларускамоўнай газэты „Звязда” і кніжак на беларускай мове, дык (як паказала практыка) грошай якраз на гэты артыкул каштарысу на знойдзецца.

Цяперашнія льготы на беларускамоўныя выданьні невялікія. А без іх будзе ўвогуле вельмі цяжка. Галоўны рэдактар дзіцячай беларускамоўнай газэты „Раніца” **Міхась Хамецкі**: „Як сядзелі мы без кампутара, тэхнікі і факса, так і сядзім. Але ў нас цяпер трохі багацейшае выдавецтва „Настаўніцкая газэта”. І тыя невялікія грошы, якія дзяржава пералічвае праз Міністэрства інфармацыі, ідуць непасрэдна на „Раніцу”. І мы жывем. Нават аб’ём павялічылі. Адзінае, што з нас не вылічваюць грошы за пакоі ў ДOME друку. Калі гэтага пазбавяць, тады капец.”

28 лістапада. Чэскае „Таварыства сяброў народаў Усходу” запрасіла на адпачынак у чэшскія горы Есэнкі, што ля паўночнамарыўскага гораду Шумперка, групу з 42 дзяцей 7–14 гадоў з бедных сем’яў ці з дамоў-інтэрнатаў, якія раней ніколі не былі за мяжой, і трох настаўнікаў. Аздараўленьне было запланавана на 8–26 сьнежня, уключна з каляднымі святамі. Дзіцячую групу зьбіраў Магілёўскі гарвыканкам, і два тыдні перамовы аб паездцы ішлі пасьпяхова. Аднак пазьней ў амбасаду Чэхіі патэлефанавалі з Магілёўскага аблвыканкаму і паведамілі, што паездка скасаваная, бо яна нібыта можа „пашкодзіць навучальнаму працэсу дзяцей”.

Пікет у Віцебску

Старшыня дабрачыннага фонду „*Дзецім Чарнобылю*” *Генадзь Грушавы* перакананы, што рашэнне магілёўскіх уладаў палітычнае, звязанае зь „візавым канфліктам” (пасля адмовы МЗС Чэскай Рэспублікі выдаць візу А.Лукашэнку на саміт НАТО ў Празе): „Я перакананы на 100 адсоткаў, што гэта вынік таго, што адбылося некалькі дзён таму, калі нашага „галаву” не дапусьцілі ў Прагу. Дзеці зьяўляюцца ахвярамі гэтай самай палітыкі. Гэта, безумоўна, ня акт, звязаны з клопатам аб дзецях, — наадварот. Я перакананы, Чарнобыль быў і застаецца для сёньняшняга рэжыму выключна картай, якая граецца не для будучыні гэтай нацыі, а для будучыні аднаго чалавека”.

29 лістапада, *Горадня*. Увечары да *Фары Вітаўта* прыйшлі вернікі. Яны хацелі правесьці пікет „*Фара Вітаўта — наша гісторыя*”. Улады не дазволілі пікет.

Вернік *Мікола Воран*: „Мы адзначаем сумную дату — 41-ю гадавіну, як расейска-бальшавіцкімі акупантамі была ўзарваная сьвятыня беларускай зямлі. Мы адзначаем гэта штогод”. (Разбураная 29 лістапада 1961 г.) Сабралася каля 20 вернікаў. Яны запалілі зьнічы, паставіўшы іх на зямлю крывам. Летась за малітву, дзе стаяў касьцёл, пакаралі мастака *Зьміцера Іваноўскага* штрафам у 150 мінімальнах заробкаў.

Лістапад. Найбольш радыёактыўна забруджаныя раёны Беларусі будуць пераарыентаваныя з малочнай на мясную жывёлагадоўлю, што дазволіць атрымаваць „умоўна чыстую прадукцыю”. Пра гэта паведаміў старшыня Чарнобыльскай камісіі „палаты прадстаўнікоў” *Вігаль Кулік*. Ён спаслаўся на рэкамендацыі Інстытута радыёбіялёгіі Акадэміі Навук, згодна зь якімі для атрыманьня чыстага ад радыёнуклідаў мяса дастаткова за 2-3 месяцы перад забоем карміць жывёлу чыстымі кармамі. Намесьнік старшыні чарнобыльскага Камітэту ва ўрадзе Валер Шаўчук паведаміў, што пераход на мясную жывёлагадоўлю зойме чацьры гады.

Лістапад. Створана пралукашэнкаўская моладзевая арганізацыя (Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі), якая лічыць сябе перасмніцай камсамолу. У навучальных установах і дзяржаўных структурах моладзь ва ўзросьце да 30 гадоў нярэдка запісваюць у БРСМ прымуова. Лічыцца, што школьнікаў запісаць у шэрагі новай арганізацыі найпрасцей. Але разьлікі на ўзаемнасьць пакуль ня спраўджваюцца. Прадстаўнік БРСМ наведваў самую вялікую школу ў Мёрах (600 вучняў). Выкладчык гісторыі *Алег Ланкоўскі*: „Прыехаў агітатар. Дзеці пачалі задаваць пытаньні. Пагаварылі — і ён паехаў ні з чым. Прайшло тьдні два — зноў зьявіўся. Пачаў на дыскатэку бясплатныя квіткі раздаваць.”

Сходы з удзелам прадстаўнікоў БРСМ прайшлі ў бальшыні дзяржаўных установаў. У Вышэйшым гаспадарчым судзе на дапамогу гасьціям з БРСМ прыйшлі кіраўнікі суду — абяцалі, што ўступленьне ў Саюз станюча адаб’еца на далейшай кар’еры маладых чыноўнікаў.

СЬНЕЖАНЬ — 2002 г.

3-га сьнежня два работнікі міліцыі асуджаныя судом Пінска і Пінскага раёну да 4 гадоў абмежаваньня волі „за перавышэньне службовых паўнамоцтваў”. У лукашэўскай Фэміды так называецца зьдэк з чалавека, у выніку якога чалавек загінуў. Абодва міліцыянты — участковыя ў вёсцы Рубель Столінскага раёна. У лютым 2001 г. яны затрымалі і забралі з хаты 24-гадовага жыхара вёскі за кіраваньне матацыклам у нецвярозым стане і адвезьлі ў Давыд-Гарадок на агляд. Пасьля складаньня пратаколу яны пакінулі чалавека на морозе ў адной кашулі і нагавіцах. Вяртаючыся да хаты, малады мужчына памёр па дарозе ад пераахладжаньня.

У цывілізаванай эўрапейскай краіне ў выніку такога службовага злачынства паляцела б кулём усё начальства ў пагонах. Журналісты штурмавалі б адпаведнага міністра, прэм’ер разьбіраўся б і выказваў спачуваньні. А тут — ціха і „перавышэньне службовых паўнамоцтваў”. Становімся ўсё больш падобныя на жудасную Расею.

9 сьнежня. *Гомельская вобласць*. Гаспадар *Міхаіл Шруб* з Жыткавіцкага раёну падаў у Гомельскі гаспадарчы суд іск супраць Аблвыканкаму за адмову перарэгістраваць ягоную гаспадарку пасля таго, як вяскоўцы аднагалосна вырашылі выйсьці з калгасу „Шлях да камунізму” і далучыцца з усёй маёмасьцю да ягонага гаспадаркі.

Ад сакавіка гэтага году ў калгасе „Шлях да камунізму” Жыткавіцкага раёну няма ні калгаснікаў, ні маёмасьці. Ёсьць толькі калгасная пячатка і выканаўца

абавязкаў старшыні, былы калгасны бугалтар Міхаіл Тачыла. Выпадак унікальны. Усю прадукцыю вырошчвае і рэалізуе вяскоўцам не калгас, а гаспадар Міхаіл Шруб. Ён жа выплочвае людзям заробак, дзяржаве — падаткі, крэдыторам — даўгі.

Аднак гэтую новую рэальнасьць у вёсцы Хільняцкі Аблвыканкам (і Жыткавіцкі райвыканкам) ня хоча аформіць юрыдычна (маўляў, калгас не падзелены на паі, а вяскоўцы памылкова прагаласавалі за далучэньне калгасу да гаспадара).

Міхаіл Шруб узяў калгас, дзе толькі 166 працоўных і 250 пэнсіянераў. Апошнім ён бясплатна апрацоўвае прэсьядзібныя ўчасткі, прывозіць сена і паліва. Працаздольным гаспадар забясьпечыў годныя і рэгулярныя заробкі. Сярэдні на месяц — 170 тысячаў рублёў, у мэханізатары — на 100 тысячаў болей. Ніхто зь вяскоўцаў на працы ня п’е. Пяцёх, схільных да алькаголю, Шруб узяўся вылучыць у Менску за свой кошт. У гаспадара не крадуць з тэхнікі сальярку. Вяскоўцы ведаюць: страіць болей.

Год працы ў новых умовах прывёў гаспадара да такой высновы: „На нашай зямлі можна займацца бізнэсам. Не жабрацтвам сацыяльным: дайце, мы прападаем, мы не жывем, — а бізнэсам. Карміць сябе, сваіх дзяцей. Карміць сваіх працаўнікоў, адлічваць падаткі ў бюджэт краіны, вёсці годнае жыцьцё”. Рэжым аднак па-ранейшаму трымаецца за калгасы-банкруты.

Сьнежань. Агульны сход Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі прыняў новы статут гэтай арганізацыі, які замацаваў зьмяненні, уведзеныя раней лукашэнкаўскімі дэкрэтамі. Цяпер яе кіраўніцтва не абіраецца, але прызначаецца. Акадэмік *Радзім Гарэцкі*, ганаровы дырэктар Інстытута геаліягчных навук і загадчык лябараторыі геаэктонікі, — адзіны галасоваў супраць новага статуту. „Вертыкаль” гэтка зроблена — як у краіне, гэтак і ў нас у навуцы. Прэзыдэнт прызначае і дырэктары, і гэтак далей, прычым на кантрактнай аснове. Ня выбарчыя гэтыя кандыдатуры дырэктары — яны прызначаюцца згары. Мне гэта здаецца недэмакратычным і вельмі няўдалым для нашай акадэмічнай навукі”.

9 сьнежня. Старшыня калгасу зьбіў калгасніка — гэткае ўласьцівае савецкаму часу здарэньне ня лічыцца незвычайным у сёньняшняй Беларусі. Гэтае бяспраўнае становішча, фактычнае прыгоннае права, ёсьць першапрычынай брыдкіх зьяваў, што і цяпер назіраюцца ў беларускіх вёсках. Некаторыя калгасныя кіраўнікі парушаюць правы падначаленых, зьневажаюць, а то й парушаюць закон. Паводле статыстыкі, вельмі рэдка свавольніцтвы мясцовых князёў заканчваюцца прыцягненьнем іх да суду, тым больш — абвінаваўчым прыводам.

З розных куткоў Віцебшчыны прыходзяць звесткі: на ўшаччыне старшыня зьбіў кіроўцу, на Расоншчыне ад старшыні пацярпеў ільновод. Цягацца з калгаснымі панамі сабе даражэй, бо вельмі шмат у вёсцы залежыць ад іхнай прыхільнасьці. А калі і дойдзе справа да суду, то пацярпелы хутчэй імкнецца да замірэння. Як гэта здарылася ў аршанскім калгасе „Барацьбіт”, дзе старшыня амаль адкусіў нос мясцовому пастуху. У выніку крымінальная справа закончылася толькі кампэнсацыяй маральных стратаў і пакрыцьцём выдаткаў на лячэньне.

Ня толькі прафэсійны, але і культурны, маральны ўзровень кіраўнікоў калгасаў і саўгасаў за апошнія гады значна панізіўся. Прычына — загадны стыль кіраўніцтва, які навязаны зьверху, сумленныя людзі не прымаюць і сыходзяць. А ім на замену ідуць прыстасаванцы бяз пэўных маральных прынцыпаў. Але галоўная прычына свавольства старшыняў ды бездапаможнасьці простых сялянцаў перад гэтым свавольствам — састарэлыя эканамічныя адносіны ў вёсцы, бо сяляне дагэтуль не гаспадары на сваёй зямлі.

11 сьнежня. *Менск*. *Аляксандар Юркоў* у сакавіку набыў у суседняй Летуве аўтамабіль „Ягуар” — вельмі дарагу і рэдкую для Беларусі мадэль. У менскай ДАІ, калі ўбачылі новенькі „Ягуар”, рэгістраваць адмовіліся. Ад Аляксандра патрабавалі розныя даведкі — зь Влікабрытаніі (што аўтамабіль „Ягуар” выраблены менавіта там); з паромнай кампаніі (што менавіта на пароме перавозілі аўтамабіль); зь Фінляндыі (што менавіта ў гэтую краіну ён спачатку трапіў) і яшчэ зь дзясятка даведак.

Уладальнік зьявнуўся ў суд, і той абавязаў ДАІ зарэгістраваць аўтамабіль і паставіць на ўлік. У ДАІ аўтамабіль зарэгістравалі, але езьдзіць на ім Аляксандру так і не давалася. А. Юркоў: „Начальнік рэгістрацыйнага аддзелу

менскай ДАІ спадар **Караткевіч** так мне і паведаміў: „Я ведаю, што часта такія машыны канфіскуюць. Мы яшчэ паглядзім, што зробіць з тваёй. Як гэта ты ўмудрыўся набыць такі аўтамабіль?“ Караткевіч мне паведаміў, што яму трэба параіцца са сваімі сябрамі з Камітэту фінансавых расьследаваньняў. ДАІ рабіла ўсё незаконна. Калі я прыехаў на рэгістрацыю нумароў, мяне там чакалі прадстаўнікі рэгіянальнай мытні. Яны сілай запхнулі мяне ў аўтамабіль і адвезлі за краты свайго складу.”

Аўтамабіль пакуль стаіць на складзе зь яшчэ некалькімі рэдкімі іншамаркамі. Некаторыя ўладальнікі страцілі надзею ўбачыць свае аўтамабілі, а іншыя яшчэ змагаюцца за сваю маёмасьць.

12 сьнежня. У менскім Доме міласэрнасьці праходзіла сустрэча Лукашэнка зь яраархамі праваслаўнай царквы. Кіраўнік Сыноду мітрапаліт Філярэт паскардзіўся, што ў Беларусі не спыняюцца спробы справакаваць царкоўны раскол. Паводле ўладкі, у Беларусі зьявіліся сілы, якія „спрабуюць аслабіць духоўна-кананічнае адзінства Праваслаўнай царквы ў Расеі, Украіне й Беларусі. Гэтыя сілы спрабуюць знайсці незадаволеных сьвятароў і зь іх дапамогай арганізаваць паралельнае функцыянаваньне г.зв. Аўтакефальнай царквы з цэнтрам у ЗША”.

А. Лукашэнка паабяцаў ужыць усю сілу сваёй улады дзеля захаваньня адзінства царквы. Паводле Лукашэнка, царкоўнае адзінства ёсьць зарукай стабільнасьці грамадзтва й бясьпекі дзяржавы. Экзарх Філярэт прапанаваў, каб улады падпісалі адмысловае пагадненьне, якое будзе даваць праваслаўнай царкве эканамічныя прэфэрэнцыі. Аляксандар Лукашэнка гэтую ідэю падтрымаў. Ён таксама вельмі хваліў новы закон аб свабодзе веравызнаньняў.

12 сьнежня. Менск. Пасьля капітальнага рамонту ў кінатэатры „Цэнтральны” адкрываецца цэнтар расейскага кіно. Сёлета ж зачынены кінатэатр „Зьмена”, які спецыялізаваўся на папулярызацыі беларускіх кінастужак. На наступны год запланаваная праца над трыма мастацкімі кінафільмамі, у тым ліку, па сцэнару, напісаным цяперашнім чальцом „нацыянальнага сходу” М. Чаргінцом.

Галоўная праблема беларускага кіно — *агульнадзяржаўная прарасейская ідэалёгія*, а таксама асобы найвышэйшага кіраўніцтва, якія кіруюць кінамагнатографам. 17 сьнежня адзначаецца 40-годзьдзе беларускага кінамагнатографа. Чыноўнікі ад Міністэрства культуры заяўляюць пра добрыя перспэктывы айчыннага кіно.

13 сьнежня, Горадня. У Мастоўскім раёне Горадзеншчыны жывуць больш за 300 сем’яў перасяленцаў з чарнобыльскай зоны. Тут існуе адзінае ў вобласці аддзяленьне грамадзкага аб’яднаньня дабрачыннага фонду „Дзесяць Чарнобылю”, які ўзначальвае *Сьвятлана Шульга*. У 2000 годзе яна атрымала ад замежных дабрачынных арганізацыяў грант на патрэбы фонду. За гэтыя грошы былі закуплены кампутары і спартовыя трэнажоры.

Раённы аддзел адукацыі дазволіў разьмясьціць гэтае абсталяваньне ў будынку былога ціра, які доўгі час ніхто не выкарыстоўваў, і пагадзіўся на бясплатную арэнду памяшканьня, калі фонд яго адрамантуе і туды змогуць наведвацца ўсе жадаючыя дзеці раёну. Задаволеныя былі абодва бакі. Штогод больш за 300 дзетак з раёну фонд „Дзесяць Чарнобылю” адпраўляў адпачываць за межы краіны, тут навучалі дзецей працаваць на кампутарах, стварылі спартовую сэкцыю, дапамагалі мясцоваму Дому састарэлых, штогод 26 красавіка выходзілі на суботнік, праводзілі сэмінары, зь дзецьмі працаваў псыхолог. Дзейнасьць фонду падтрымліваў асабіста загадчык РАНА Мікалай Ярмак, старшыня райвыканкаму Аляксандар Кісель.

У канцы 2001 г. ў Мастоўскім РАНА праводзілася фронтальная праверка з абласнога ўпраўленьня адукацыі. Кіравала кантралёрамі *Вольга Шабунька*, якая запатрабавала ад загадчыка РАНА Мікалая Ярмака перазаклучыць арэндную дамову з фондам „Дзесяць Чарнобылю” — паколькі, згодна з дэкрэтам „прэзыдэнта”, арганізацыя недзяржаўная і ня мае права бясплатна карыстацца памяшканьнем. Кошт арэнды, згодна дамовы, у зімовы пэрыяд склаў прыкладна 100 даляраў.

Сьвятлана Шульга прапанавала бацькам ўносіць складкі. Але ў Мастоўскім раёне ў кожнай другой сям’і адзін з бацькоў беспрацоўны. Арэнду памяшканьня аплаціць ня здолелі. Тады Абласны аддзел адукацыі загадаў Мастоўскаму РАНА высляціць „злых неплацельшчыкаў” і вярнуць даўгі праз суд. Неплацельшчыкаў выселілі й падалі заяву ў суд.

Усё абсталяваньне Сьвятлана Шульга забрала дамоў. Трэнажоры ляжаць у пограбе, стаяць без патрэбы кампутары. А былое памяшканьне ціра РАНА здало ў арэнду мясцоваму прадпрымальніку, які ўсталяваў там кампутары і за грошы пускае дзецей паваіцца.

Судзьдзя Горадзенскага абласнога гаспадарчага суду *Ўладзімер Філіповіч*, які разглядаў іск, адмовіў Мастоўскаму раённаму аддзелу адукацыі ў іску да дабрачыннага фонду „Дзесяць Чарнобылю”, які спрабаваў адсудзіць 4,5 мільёна рублёў у фонда.

Сьнежань. Амаль 17 гадоў таму адбылася чарнобыльская трагедыя, аднак радыяцыя не дае пра сябе забыць, разбураючы здароўе нават тых, хто нарадзіўся пасьля 1986 году. На забруджаных тэрыторыях, пераважна на Ўкраіне і ў Беларусі, жывуць 2 мільёны чалавек.

Паводле Рэспубліканскай асацыяцыі пэдыятраў ў Менску, цягам апошняга дзесяцігодзьдзя ў Гомельскай і Магілёўскай абласьцях выразна павялічылася колькасьць захворваньняў сярод дзецей да 14 году жыцьця. Найбольш пашыраныя хваробы — гэта рак шчытападобнай залозы, лейкемія, пухліны і запаленыя вачэй ды вушэй, рэспіраторныя і дэрматалягічныя праблемы. З абсьледаваньня 18 тысячаў жыхароў Хвойніцкага раёну, праведзенага Акадэміяй Навук, вынікала, што 93% усіх захворваньняў зьвязаныя з Чарнобылем.

16 сьнежня, Віцебск. За пікеты ў Воршы трэба плаціць. Пра гэтае новае правіла паведамілі ў гарвыканкаме сябру *Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ Юры Конышчу*, які падаў заяву на правядзеньне пікету у абарону годнага жыцьця беларускага народу. Пікетоўцы мусілі заплаціць 494 рублі арэнднаму прадпрыемству „Арыён”, якое займаецца прыборкай вуліц ды агульным добраўпарадкаваньнем гораду. У Гарвыканкаме паведамілі, што пікетоўцы мусяць зьвярнуцца ў пастарунак ды запрасіць на сваю акцыю міліцэйскі патруль, каб забясьпечыць правапарадак на сваёй імпрэзе. Толькі на такіх умовах было дазволена правядзеньне суботняга пікету *Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ*.

На пікет каля кінатэатру „Перамога” пад *Бел-Чырвон-Белымі сьцягамі*, з плякатамі „Лукашэнка — гэта гарантаванае зьбядненьне беларускага народу” і „Ніякіх выбараў без магчымасьці выбіраць” выйшлі сям’ера пікетоўцаў. Удзельнікі пікету раздалі прахожым паўтары тысячы паасобнікаў розных партыйных выданьняў. Шасьцёра міліцыянтаў, якія таксама прысутнічалі на пікэце, ахвотна вывучалі партыйную літаратуру.

Пікет у Воршы, які стаўся першай камэрцыйнай акцыяй гарвыканкаму ў дачыньніні да патрэбаў, працягваўся запланаваны дзень гадзіны.

18 сьнежня, Хвойніцкі раён. Жыхары так званых „добраўпарадкаваных” дамоў у забруджанай радыяцыйнай вёсцы Паселічы Хвойніцкага раёну з надыходам маразоў мерзнуць. Ні сельсавет, ні камунальныя службы, ні мясцовае сельгаспрадпрыемства „Веляцін” ня ў стане дапамагчы вясцоўцам. Пасьпешліва збудаваны пасьля Чарнобылю вадавод да новых дамоў зьнісўся, парваўся ў двух месцах. Яшчэ летам выйшла са строю і вадыяная помпа. Цяпер жыхары так званых „чарнобыльскіх” дамоў вымушаныя хадзіць па ваду за кілёмэтар у суседнюю вёску Мархлеўск — бліжэй калодзежа няма.

Хвойніцкі камунальнікі, што прынялі на баянс гаспадарку Паселічаў, адрамантаваць вадавод ня могуць — спасылаюцца на адсутнасьць фінансаваньня. Да нядаўняга часу ваду вясцоўцам падвозілі ў брудных гаспадарчых бочках. Санстанцыя правярыла чысьціню вады і аштрафавала кіраўніка аддзяленьня сельгаспрадпрыемства „Веляцін” Аляксандара Рухлівіча. Ваду наагул перасталі вазіць. Вясцоўцы кажуць: „Ад начальства ўсё залежыць — вясною, можа, што і зробіць. А цяпер людзі выкручваюцца. „Буржуйкі” парабілі”. (*Казімер Яноўскі*)

23 сьнежня. 3-за халоду ў пасёлку Раёўка Маладэчанскага раёну распачаліся датэрміновыя зімовыя канікулы школьнікаў, якія падоўжаныя больш як на тры тыдні. Халодна ў школе, у дзецей мерзнуць рукі. На партах — іней. У садку таксама дзеці сыяць апанутыя, бо надта халодна. Ня менш халодна і ў жылых памяшканьнях пасёлку Раёўка, бо мясцовая фабрыка ня мае грошай на паліва для кацельні.

Рабочая фабрыка *Антаніна Кучко*: „Дома няма вады ні халоднай, ні гарачай. Мы й у райвыканкам напісалі, і ў дзяржкантроль. Прыехаў чалавек і сказаў — можаце пісаць колькі хочаце, ніхто вам не дапаможа. А сёньня мы

пайшлі, каб заробак далі. Ён сказаў: „Выйдзіце з кабінэту і, калі хочаце, дык звальняйцеся з працы”. Пачалі гаварыць, што адзін мужчына павесіўся з-за гэтага, дык ён сказаў — вешайцеся”.

24 *сьнежня*. *Берасьцейская вобласць*. Днямі пад Ганцавічамі запрацавала (заступіла на баявое дзяжурства) радыёлякацыйная станцыя расейскіх касьмічных войскаў. Былы міністар абароны Павел Казлоўскі лічыць, што радыёлякацыйная станцыя будзе перашкаджаць Беларусі ў атрыманні статусу нэўтральнай краіны, што з увядзеньнем гэтай станцыі істотна мяняецца роля Беларусі ў вайсковай сістэме Эўропы, але што да бяспекі Беларусі, то яна не павялічылася. Казлоўскі: „Магчыма згадаць вайну ў Пэрсідзкай затоцы, іншыя войны. Першыя ўдары наносіцца па аб'ектах выведкі, па радыёлякацыйных станцыях і гэтак далей. А гэта якраз адна з такіх станцыяў, але з большымі магчымасцямі, чым вайсковыя РЛС. Таму, ня дай Бог, пачнецца вайсковы канфлікт паміж Расеяй і НАТО. Мы гэтага, безумоўна, ня хочам, але трэба ўлічваць, што станцыя пад Баранавічамі апынецца ў ліку аб'ектаў, якія трапяць пад першы ўдар. Які? Горш, калі ядзерны ці авіяцыйны, ці ракетамі дакладнага пападаньня. Але ў любым выпадку, удар будзе нанесены. Таму, безумоўна, пагроза Беларусі ёсьць. Нават калі Беларусь ня будзе ўдзельнічаць у такім канфлікце, ніхто ня будзе глядзець на гэтую пазыцыю, і ўдар абавязкова наянсуць”.

Павел Казлоўскі нагадаў, што падобныя станцыі з савецкага часу будаваліся ў Латвіі, на Ўкраіне, на Каўказе і пад Краснаярскам у Расеі. Зь іх мелася зрабіць своесаблівы пояс абароны цэнтру Расеі супраць стратэгічных ракетаў НАТО. З распадам СССР гэтыя пляны былі адсунутыя. Станцыя ў латвійскім горадзе Скрундзе тры гады таму была знішчаная, станцыі пад Львовам і на Каўказе гэтак і не дабудавалі, і толькі Беларусь пагадзілася даць магчымасьць касьмічным войскам Расеі дабудоваць станцыю і арандаваць яе для сваіх патрэбаў.

Гэтае пагадненьне ўзнікла пасля заключэньня адпаведных абаронных дамоваў у межах саюзу Беларусі і Расеі. Між тым Павел Казлоўскі згадаў час, калі лёс станцыі пад Баранавічамі мог вырашыцца інакш. Паводле яго, у першай палове 1990-х гадоў найбольш выразна загучалі галасы на карысьць адмовы ад далейшага будаваньня станцыі зь меркаваньняў будучага нэўтралітэту Беларусі. З таго часу вэктар замежнай палітыкі краіны павярнуў на ўсход, аднак і ў Канстытуцыі 1996 году застаўся артыкул, паводле якога Беларусь імкнецца набыць гэты статус. „Цяпер, пры наяўнасьці радыёлякацыйных станцыяў пад Баранавічамі, нам ніхто не паверыць, што мы ўсур'ёз плянуем быць нэўтральнымі”, — заўважае Павел Казлоўскі.

У прэсавай службе Міністэрства абароны Беларусі кажуць, што ня ведаюць пра тое, што Расея нешта плаціць Беларусі за карыстаньне станцыяў пад Баранавічамі. „Гэта расейская станцыя, таму пытаньне аб плаце хутчэй за ўсё палітычнае”, — адказаў супрацоўнік прэсавай службы Міхаіл Сыцпановіч.

24 *сьнежня*, *Ганцавічы*. Пра тое, што побач знаходзіцца расейская радыёлякацыйная станцыя „Волга”, у Ганцавічах ды раёне ведаюць пэўна ўсе. Прынамсі, ейны вялізны корпус, што ўзвышаецца над Машукоўскім лесам, відаць ці не паўраёну. Аднак што гэта за аб'ект, якія функцыі ён будзе выконваць і якія наступствы ягонае існаваньне можа мець для экалёгіі, мясцовае насельніцтва збольшага ня ведае. Інфармацыю пра станцыю ў Ганцавічах знайсці немагчыма. Нават мясцовыя кіраўнікі пра „Волгу” толкам сказаць нічога ня могуць, абмяжоўваюцца агульнымі выразамі. Па сутнасьці, гэта расейскі касьмічны аб'ект на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь. Ён для нас, беларусаў, закрыты. Закрыты на ўсіх узроўнях.

Станцыя „Волга” заслугоўвае асаблівай увагі з боку экалягаў з той прычыны, што пры яе працы будзе выкарыстоўвацца вялікая колькасць вады, прытым вады якаснай, з глыбінных свідравінаў.

Небясьпеку маюць і вялікія электрамагнітныя выпраменьваньні, што будуць зыходзіць ад ляктараў. Узьдзеянне гэтых выпраменьваньняў на жывыя істоты адразу незаўважнае, ягоныя наступствы будуць бачныя толькі праз некалькі дзясяткаў гадоў.

Сьнежань. Польская прэса піша пра адкрыцьцё на тэрыторыі Беларусі расейскай радыёлякацыйнай станцыі „Волга”. Польскае Прэсавае Агенцтва, а таксама газэта „Nasz Dziennik” адзначаюць, што Беларусь — гэта адзіная дзяржава сярод былых рэспублікаў Савецкага Саюзу, якая дазволіла Расеі

будаваць на сваёй тэрыторыі гэтакія важныя вайсковыя аб'екты. *Адкрыцьцё радыёлякацыйнай станцыі „Волга” супярэчыць беларускай канстытуцыі, у якой задэкляраванае імкненьне краіны да нэўтралітэту*. Акрамя гэтага, на думку адмыслоўцаў, радыяцыйнае выпраменьваньне пашкодзіць здароўю беларусаў, што жывуць навокал станцыі, і нацыянальнай бясьпецы ўсёй краіны.

Андрэй Нагнібьда, былы вайсковы аглядальнік Радыё *Палёнія*, аўтар перадачы „Мілітарны агляд” і адзін з заснавальнікаў беластоцкага цэнтру „Беларусь-НАТО” лічыць, што жыхарам раёнаў, блізкіх да станцыі, перадусім пагражае іншая небясьпека: „Калі, барані Бог, пачнецца які-небудзь канфлікт паміж Расеяй і яе ворагамі, то першы ўдар якраз прыйдзецца на гэтую станцыю, і тады пацярпіць ня толькі сам аб'ект, але й навакольныя жыхары”...

Беларускае Міністэрства абароны заяўляе аб тым, што за размяшчэньне сваёй радыёлякацыйнай станцыі Расея Беларусі нічога не плаціць.

24 *сьнежня*. *Менск*. Праект ахоўных зонаў Курапатаў пакуль не прыняты да разгляду на навуковай радзе Камітэту аховы гісторыка-культурнай спадчыны й рэстаўрацыі.

Праект ахоўных зонаў Курапатаў уключае ў сябе сам помнік і тэрыторыі, якія прылягаюць да яго. Паводле закону, без праекту ахоўных зонаў нельга разглядаць у гэтым раёне ніводнай забудовы, якая падыходзіць блізка да Курапатаў. Намесьнік дэпартаменту аховы гісторыка-культурнай спадчыны Ігар Чарняўскі паведаміў, што праект ахоўных зонаў яшчэ патрэбна ўзгадняць у розных інстанцыях, у тым ліку і зь мясцовымі органамі ўлады.

Аўтарка праекту ахоўных зонаў прадстаўніца прадпрыемства „Праектрэстаўрацыя” *Тацяна Косыціч*: „Вігэўрабуд” запраектаваў жылы раён. Яны маюць дазвол выканкаму Менскага раёну на будаўніцтва, але без распрацоўкі зонаў аховы помніка, які знаходзіцца побач, у прынцыпе, гэткае расьнёнае выканкаму незаконнае”.

25 *сьнежня* у Калядную ноч адбыўся чарговы акт вандалізму ў Курапатах. Як бачна па шматлікіх сьлядах на сьнезе, на тэрыторыю Народнага Мэмарыялу заехала машына, зь якой выгрузілася некалькі асобаў з сабакамі. Варвары знішчылі і пашкодзілі больш за 20 кривоў на Крыжовай алеі і непасрэдна на магілах пакутнікаў. Былі паламаныя таксама кривоы на Кальварыйскім пагорку мэмарыяла, устаноўленыя ў кастрычніку 2001 г. беларусамі Віленшчыны. Шэраг кривоў паламаныя, вырваныя з зямлі, кінутыя далёка ад месца, дзе яны былі ўстаноўлены людзьмі. Сябры *Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ* прыходзілі ў Курапаты. Яны сабралі часткі паламаных кривоў, аднавілі і паставілі зноў.

Сакратар Управы *Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ Алякс Чахольскі* зьвярнуўся ў РУУС Менскага раёна з заявай на ўзбуджэньне крымінальнай справы па факце акту вандалізму на тэрыторыі Народнага Мэмарыялу ў Курапатах. Туды выязджала аператыўна-сьледчая група, якая склала праатакол агляду месца злачынства.

Сьнежань. Паводле звестак Міністэрства статыстыкі і аналізу, у 37,7 працэнта беларусаў даходы ніжэйшыя, чым пражытачны мінімум. Чым цяжэйшым становіцца жыцьцё, тым больш людзей сьпіваюцца. 1 мільён беларусаў — алькаголезалежныя. У рацыёнах 90 адсоткаў насельніцтва не хапае вітамінаў, што выклікае рост анкалягічных, гінекалягічных, сардэчна-кравазваротных і іншых захворваньняў.

Сьнежань. *Беларускіх школаў няма*. Але з 1 верасьня 2003 г. у Менскім мікрараёне „Сухарава” будзе адкрыта новая сярэдняя адукацыйная школа №158, дзе з падрыхтоўчага класа будзе ўведзенае вывучэньне ангельскай мовы. Адным словам — ні кіем, дык палкай, абы не па-беларуску.

26 *сьнежня*, *Нясьвіж*. У калядную ноч згарэла цэнтральная частка аднаго з найлепшых і найбольш захаваных замкаў Беларусі — нясьвіскага замка Радзівілаў. Пракуратура ўзбудзіла крымінальную справу. Адна з галоўных вэрсіяў прычыны пажару — нядбайнасьць будаўнікоў, якія праводзілі рэстаўрацыйныя работы. Пах дыму ад пажару адчуваўся за некалькі кілёметраў ад самога замку — ва ўсім Нясьвіжы. Польша таксама было бачнае здалёк, яно шугала над цэнтральнай часткай замку так, што, здавалася, стыхія не пакіне ніякіх шанцаў на выжываньне пэрліне беларускай архітэктуры. Менавіта на верхніх паверхах цэнтральнай часткі замка і пачаўся пажар, яна ж і найбольш пацярпела. Згарэла каля 600 квадратных мэтраў даху, гарышчаў і 300 мэтраў перакрыцьцяў верхніх паверхаў замку на прасторы ад галоўнага

фасаду палаца да гадзіннікавай вежы. Вежа і сьцены выстаялі, але і ніжнія паверхі залігты вадою, якая ўжо пераўтварылася ў лёд і ўяўляе небяспеку для каштоўных паркетаў палацу. Знакамітую карціну, што размешчаная на столі над параднай лесьвічнай пляцоўкай, і ўнікальную спружынную падлогу ў танцавальнай залі ад агню пажарнікам удалося адстаяць, але яны пашкоджаныя вадою.

Дзіўна выглядае гэтае нядбалства. На Беларусі ўжо ёсьць статыстыка, як гэта робіцца.

27 сьнежня, Менск. *Курапаты*. Вандалы пашкодзілі мэмарыяльны знак „Ад народу Злучаных Штатаў Амэрыкі народу Беларусі дзеля памяці”, гэтак званую „лаву Клінтана”, твор скульптара Аляся Шатэрніка. Ад яго адарвалі мармуровую пліту, на якой была зьмешчаная інфармацыя пра тое, што гэты помнік быў усталяваны ў Курапатах амэрыканскім прэзыдэнтам Білам Клінтанам, што ў жніўні 2001 году пліту разбурылі невядомыя вандалы, а ў студзені 2002 году помнік быў адноўлены. Мармуровая пліта была адкінутая на дзесяць мэтраў ад лавы. Яна прымерзла да зямлі. Усе сьляды вандалаў былі занесеныя сьнегам, аднак захаваліся сьляды ад колаў машынаў, якія заяжджалі на Курапачкі пагорак.

30 сьнежня, *Курапаты*. Сакратар Управы Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ Алясь Чахольскі заклікаў грамадзянаў 7 студзеня сабрацца а 12-й гадзіне ля крыжы „Пакутнікам Беларусі” і памаліцца за тых, хто ляжыць у Курапатах. „Гэта будзе адказ тым варварам, нашчадкам той д’ябальскай улады, якая зараз існуе на Беларусі. Людзі павінны памятаць: калі мы ня будзем сюды прыходзіць, калі мы ня будзем працягваць ставіць крыжы ў Курапатах, то ня будзе й нацыі. Наш маральны абавязак зрабіць гэта. Курапаты — гэта сьвятое. Мы робім Народны Мэмарыял і будзем працягваць яго рабіць.”

СТУДЗЕНЬ — 2003 г.

17 студзеня. Менск. Дзяржаўныя кантралёры працягваюць буйнамаштабную праверку Саюзу кінэматаграфістаў. Арыштаваныя відэакамеры, мантажныя магнітафоны ды іншая тэхніка. Прадстаўнікі Дзяржкантролю заявілі, што усё гэтае абсталяваньне было не належным чынам аформленае, няправільна ўзятае на баянс і г.д. Дзяржаўныя кантралёры правяраюць і арыштоўваюць маёмасьць кінэматаграфістаў. Зьнішчаюцца любыя студыі, што не знаходзяцца пад кантролем дзяржавы. Кантралёры займаюцца мараджэрствам. Забіраюць усё, што ім можа спатрэбіцца. Камітэту дзяржкантролю, будынак якога суседзіць з будынкам Саюзу кінэматаграфістаў, трэба пашырыцца. Кантралёрам, відаць, спатрэбіўся будынак Саюзу.

22 студзеня ў Горадні прайшоў папярэдзальны страйк індывідуальных прадыржымальнікаў. Урэшце былі выстаўленыя і палітычныя патрабаваньні адстаўкі „прэзыдэнта” і ўрада і спыненьня перасьледу журналістаў за крытыку Лукашэнкі.

27 студзеня, *Магілёўская вобласьць*. Пяціклясьніца з гораду Горкі *Маша Каралькова* з пачатку навучальнага году не хадзіла ў школу на знак пратэсту — яна хоча атрымаць беларускамоўную адукацыю. Бацькі Машы пайшлі на кампраміс: частку прадметаў дзяўчынка вывучае разам з клясай, частку — індывідуальна зь беларускамоўнымі настаўнікамі. Праблема адкрыцця беларускамоўнай клясы ў Горках нявырашаная.

Штотыдзень Маша Каралькова мае чатыры гадзіны індывідуальных кансультацыяў на беларускай мове. Дзяўчына абрала для навучаньня матэматыку, гісторыю і сусьвет — тыя школьныя прадметы, якія не вывучаюцца ў звычайнай школе на беларускай мове. Разам са сваёй клясай Маша вывучае беларускую, замежную і расейскую мовы і літаратуры, гісторыю Беларусі, наведвае заняткі фізычнай культуры. Бацькі не дазволілі ёй хадзіць на ўрокі музыкі, дзе сьпяваюць расейскія песні.

Аднаклясьнікі ставяцца да Машы прыязна. Настаўніцы, якія вядуць кансультацыі, кажуць дзяўчыне, што ўспамінаюць і вывучаюць родную мову разам зь ёй. У школе размаўляюць па-расейску і настаўнікі, і вучні, што робіць, паводле меркаваньня Ірыны і Віктара, нэгатыўны ўплыў на мову і якасьць ведаў іх дачкі. Каральковы лічаць, што новая сыстэма заняткаў Машы выявіла істотную праблему ў разьвіцьці беларускамоўнай адукацыі: адсутнасьць у сярэдняй школе настаўнікаў, якія б маглі працаваць на належным узроўні менавіта па-беларуску.

Бацькі Каральковы патрабуюць адчыніць беларускамоўную клясу з новага навучальнага году, бо яны ўпэўненыя: для нармальнага разьвіцьця і атрымання добрай беларускамоўнай адукацыі патрэбнае асяродзьдзе, дзе б і настаўнікі, і вучні заўсёды размаўлялі на роднай мове.

Ірына Каралькова лічыць, што гэта, на жаль, толькі яшчэ пачатак барацьбы за права атрымання беларускамоўнай адукацыі і пакуль на чыноўнікаў ад адукацыі ня ўздзейнічаюць ані патрабаваньні бацькоў, ані законы ды пастановы. (*Марыя Усціновіч*)

27 студзеня. Усё больш беларускіх навукоўцаў пакідаюць радзіму й рэалізуюць свой патэнцыял у іншых краінах сьвету. Першы намесьнік старшыні Камітэту ў справах навукі й тэхналягіяў *Уладзімер Нядзілька*: „Штогод зьяжджаюць на сталае месца жыхарства прыкладна 15 дактароў навук і ад 35 да 50 кандыдатаў навук. Для Беларусі гэта шмат. Па-першае, ад’яжджаюць людзі ня сталага ўзросту, а маладыя й актыўныя, па-другое, найбольш пэрспэктывныя. Гэта вялікая страта для кожнага інстытуту. Канечне, найбольш радыкальны сродак — гэта выраўняць ўзровень жыцьця. Найважнейшая прычына — немагчымасьць рэалізаваць сябе ў Беларусі як навукоўцу”.

(Фота Я. Караліна)

Нясьвіж праз смугу стагоддзяў

Апрача эканамічных праблемаў, беларускія навукоўцы сутыкаюцца й зь іншымі — адміністрацыйнага характару. На мінулым тыдні Аляксандар Лукашэнка сустрэкаўся з кіраўніцтвам Акадэміі навук Беларусі, і асабіста браў удзел у падрыхтоўцы статуту Акадэміі. Цяпер Вышэйшая атэстацыйная камісія будзе падначаленая асабіста Лукашэнку.

ЛЮТЫ — 2003 г.

6 лютага, *Віцебск*. Сябра Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ *Ўладзімер Пleshчанка*, паводле прысуду судзьдзі *Сьвятланы Туфан*, прызнаны вінаватым у арганізацыі „несанкцыянаванага пікетаваньня” ды

пакараны штрафам у 1.850.000 рублёў. (20 студзеня, падчас візыту ў Беларусь У. Пуціна, Уладзімер Пleshчанка выйшаў да „Сіняга дому” з плякатам „Збор сродкаў супраць расейскай агрэсіі”). Для правядзення сваёй акцыі спадар Пleshчанка гэты дзень абраў адмыслова, бо пагроза беларускай незалежнасці ідзе менавіта з расейскага боку. Вінаватым у адміністрацыйным парушэнні ён сябе ня лічыць і прысуджаны штраф на 150 базавых адзінак выплачваць не збіраецца. Неўзабаве ў Віцебску мусяць адбыцца суды і над яшчэ двума затрыманымі — Барысам Хамайдкам ды Аляксандрам Салаўянам.

25 лютага ў Віцебску суддзя Чыгуначнага раённага суда **С. Туфан** вынесла папярэджае сп. **Аляксандру Салаўяну**, сябру Кансэрватыўна-Хрысціянскай Партыі — БНФ „за ўдзел у несанкцыянаваным пікеце”. 20 студзеня сп. Салаўян быў затрыманы міліцыяй ў цэнтры Віцебска разам з сп. **Уладзімерам Пleshчанкам** падчас збору імі ахвяраванняў на абарону ад расейскай агрэсіі. Сп. Салаўян заявіў, што будзе патрабаваць, каб міліцыя вярнула грашовыя ахвяраванні, незаконна канфіскаваныя падчас рэпрэсіўнай акцыі.

25 лютага. У Смаргоні ночку быў затрыманы сп. **Віктар Шоць**, сябра Сойму Кансэрватыўна-Хрысціянскай Партыі — БНФ. Маёр міліцыі **Аляксандр Фандо** затрымаў сп. Шоця на аўтобусным прыпынку за расклейку ўлёткаў з заклікам да байкоту выбараў і завёз яго ў пастарунак. Міліцыянты склалі пратакол на затрыманага, якога адпусцілі праз дзвэ гадзіны. Сп. Шоць адмовіўся зьявіцца ў пастарунак а 10.00 25 лютага, адкуль яго павінны накіраваць у суд, і заявіў, што зьявіцца толькі на афіцыйную позову міліцыі. Хаця заклікі да байкоту не забаронены законам, міліцыя выконвае антызаконныя загады ўлады. Рэпрэсіі ў Смаргоні сьведчаць пра антызаконнасць дзеянняў антыбеларускай улады, якая больш за ўсё баіцца байкоту выбарчага фарсу.

(Рэдакцыя „Бел. Вед.”; Прэс-служба
Кансэрватыўна-Хрысціянскай Партыі — БНФ.)

ДЗЕНЬ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ

25 Сакавіка сябры Кансэрватыўна-Хрысціянскай Партыі — БНФ прыйшлі пад *Бел-Чырвона-Белымі сыягамі* да помніка Максіму Багдановічу, усклалі кветкі да помніка Паэту. Выступіў сп. **Юры Беленькі**, выконваючы абавязкі ў Беларусі старшыні Беларускага Народнага Фронту „Адраджэнне” і Кансэрватыўна-Хрысціянскай Партыі — БНФ. Ён сказаў: „Мы аднавілі сваю дзяржаўную незалежнасць яшчэ раз у 1991 годзе, мы маем сваю дзяржаву. Нам ня трэба заваёўваць сваю незалежнасць, як многім іншым народам. Нам трэба абараніць тую найвышэйшую каштоўнасць, якую мы маем. Усходняя імперыя развальваецца, там адбываюцца небяспечныя, дэструктыўныя працэсы. Нам ня трэба быць уцягнутымі ў гэтыя працэсы, і гарантам гэтага ёсць наша дзяржава”.

Нацыянальна-Вызвольны рух правёў таксама святачныя мерапрыемствы ў Віцебску і Салігорску. У Салігорску міліцыя затрымала 4-х сяброў Кансэрватыўна-Хрысціянскай Партыі — БНФ, сярод іх кіраўніка мясцовай партарганізацыі сп. **Борына**. Прычынай арышту паслужылі плякаты з цытатамі з *Кастуся Каліноўскага* і з лезунгам „*Жыве Беларусь!*”

Инфа/БНФ

ПРЭЗЭНТАЦЫЯ

21-га красавіка ў Менску ў зале Тонкасуконнага камбінату па вуліцы Магусевіча адбылася прэзэнтацыя кніжак *Зянона Пазыняка „Новае стагоддзе” (2002 г.)* і *„Гутаркі з Антонам Шукелойціем” (2003 г.)*. Выступалі чытаньы, прадаваліся кнігі, быў канцэрт (гурт „*Ліцьвіны*”). Прысутнічала больш за 500 асобаў.

— Инфа —

САКАВІК

21 сакавіка ў Менску адбылася штогадовая III навукова-практычная канфэрэнцыя „*Дэалы Беларускай Народнай Рэспублікі і Адраджэнне Беларусі*”, якую правяла Кансэрватыўна-Хрысціянская Партыя — БНФ. У канфэрэнцыі ўзялі ўдзел больш за 200 прадстаўнікоў партыйных арганізацыяў з усяе Беларусі. Форум распачаўся сьпяваньнем духоўнага гімну „Магутны Божа”. Быў заслуханы даклад сп. **Зянона Пазыняка**, Старшыні Беларускага Народнага Фронту „Адраджэнне” і Кансэрватыўна-Хрысціянскай Партыі — БНФ, „*Мова — гісторыя — дзяржава*”.

Доктар гістарычных навук сп. **Анатоль Грыцкевіч** расказаў пра гісторыю стварэння і дзейнасці Беларускай Народнай Рэспублікі.

Доктар філасофскіх навук сп. **Мікола Крукоўскі** спыніў увагу на праблемах духоўнага і маральнага крызісу ў Расеі і на Захадзе, на неабходнасці для беларусаў трымацца сваёй культурнай гуманістычнай традыцыі і разьвіваць нацыянальную культуру.

Прафэсар **Аляксей Рагуля** гаварыў пра высокі ўзровень беларускай культуры, якая карэніцца ў культуры ўрапейскага Адраджэння, пра пэрспектывы разьвіцця нашай краіны.

Сп. **Юры Беленькі**, выконваючы абавязкі старшыні Беларускага Народнага Фронту „Адраджэнне” і Кансэрватыўна-Хрысціянскай Партыі — БНФ, канстатаваў, што ў момант абвяшчэння незалежнасці ў 1991 г. Беларусь мела найлепшыя эканамічныя паказчыкі і пэрспектывы сярод усіх краінаў СНД (пра гэта неаднаразова сьведчылі міжнародныя эксперты); антыбеларускі рэжым праводзіў і праводзіць палітыку, разбуральную для нашай эканомікі, арыентуючыся на недаразьвітую Расею; нармальнае, прагрэсіўнае разьвіццё нашай краіны можа адбывацца толькі ва ўмовах незалежнай дзяржаўнасці і сапраўднага захавання нацыянальных беларускіх інтарэсаў.

Сп. **Сяргей Панкоў**, намеснік старшыні Фронту і Партыі, выказаў упэўненасць у перамозе беларусаў у барацьбе за сваю дзяржаву і права на самастойны шлях разьвіцця. Стварэнне новых імперыяў у Расеі і на Захадзе (Эўразьвяз пад дамінацыяй Нямецчыны) супярэчаць аб’ектыўным законам прыроды, паводле якіх жыццё можа існаваць толькі ў разнастайных формах і правах, і бяззвыніковым ёсць імкненьне падпарадкаваць свет нейкай абмежаванай унівэрсальнай мадэлі.

Прагучалі таксама даклады, прысьвечаныя гісторыі стварэння Беларускай Арміі, пэрспектывам ваеннага і дзяржаўнага будаўніцтва ў Беларусі. Адбыўся таксама Сойм Беларускага Народнага Фронту „Адраджэнне” і Кансэрватыўна-Хрысціянскай Партыі — БНФ.

Инфа / БНФ. В. БУЙВАЛ

РАСЕЯ — КРАІНА ДЗЯРЖАЎНАГА ТЭРАРЫЗМУ

(Беларускі мэмарандум)

Падзеі паказваюць, што тэрарыстычная вайна паступова перамяшчаецца ў Эўропу. Дзвэрсія 11-га сакавіка на чыгунцы ў Мадрыдзе засьведчыла бязьлітаснасць гэтай вайны, яе палітычную эфэктыўнасць, слабасць духу, бездапаможнасць і страх Эўропы перад ахвярамі.

Гэта высновы, над якімі трэба задумацца ўсім людзям добрай волі. Але мала дайсьці да прычынаў тэрарыстычнай вайны, істотна зразумець, хто за гэтым рэальна стаіць, чья стратэгія, чья тэхналогія і чья выгада.

Фактам ёсць тое, што ўсе зыскі ў палітыцы (і ў эканоміцы) ад разгортвання тэрарызму ў сьвечце забрала сабе Расея. Гэта адзіная краіна, якая зарабіла сабе на гэтым абсалютную палітычную карысьць.

Фактам ёсць тое, што тэрарызм як дзяржаўная палітыка ўзьнік у Расеі вельмі даўно, практыкаваўся і падтрымліваўся шмат якімі рускімі царамі, быў асабліва выраблены і абгрунтаваны ў бальшавіцкай Расеі, стаў тактычнай палітыкай Савецкага Саюзу, перанесены ім у міжнародныя дачыненні.

Фактам ёсць тое, што за часы халоднай вайны ў Савецкай Расеі былі

арганізацыя цэля школы тэрарызму, установы, пляцоўкі пры вайсковых фармаваньнях і інстытутах (напрыклад, пры Унівэрсітэце імя Патрыса Лумумбы ў Маскве) па падрыхтоўцы, навучанні і фінансаванні міжнародных тэрарыстаў у Афрыцы, Азіі, Лацінскай Амэрыцы, на Блізкім Усходзе. Меркаваньні аб тым, што (як пісалі некаторыя) зь ліквідацыі СССР тэрарыстычныя групы ў сьведзе засталіся без галавы і пачалі дзейнічаць самастойна, не адпавядаюць сапраўднасьці, бо застаўся КГБ (які займаўся падрыхтоўкай тэрарыстаў) і трымае ўладу ў Расеі. Міжнародны тэрарызм накіроўваецца і кантралюецца тымі, хто яго стварыў. Уплывы ня зьніклі.

Уся гісторыя расейскай імпэрыі, (і асабліва яе існаваньне ў XX-м стагоддзі) сьведчыць пра нязьменнасьць рускай дэспатычнай дзяржаўнай палітыкі, нягледзячы на зьмену ідэялёгіі, палітычных элітаў і публічнай лексікі. Бальшавіцкі пераварот 1917 года спыніў распад феадальнай расейскай імпэрыі. Дзяржаўны тэрор небачаным маштабам, масавым забойствам і рэпрэсіі дазволілі бальшавікам захаваць пад сваім кіраваньнем дзясяткі народаў, спыніць іхнае разьвіцьцё на доўгі дзесяцігоддзі. Беларускі народ таксама апынуўся пад тэрарыстычнай уладай Масквы. Незалежная Беларуская Народная Рэспубліка, утвораная ў 1918 годзе, была разгромлена і акупавана бальшавіцка-маскоўскімі ардамі.

Аднак, гэта была трагедыя ня толькі народаў, якія пакуталі пад ярмом расейскай камуністычнай імпэрыі. На працягу 74 гадоў свайго існаваньня тайная паліцыя НКВД, а потым КГБ зьнішчала ня толькі грамадзянаў СССР. З першых дзён існаваньня бальшавіцкі ўрад, апанаваны шалёнай ідэяй „сусьветнай рэвалюцыі” (афіцыйна абвешчанай стрывожаным дзяржаўнай палітыкі рэжыму), пачаў разбураць, падрыўную, дэструктыўную дзейнасьць ва ўсіх канцах зямлі. З гадамі мэтады дзяржаўнага савецкага тэрарызму ўдасканальваліся, становіліся ўсё больш эфэктыўнымі і бескантрольнымі. Дагэтуль вэтэраны КГБ выхваляюцца ў сваіх мэмуарах і ў тэлеперадачах арганізаванымі імі забойствамі, выбухамі, правакацыямі ў розных краінах. Цяпер у Расеі нават назіраецца пэрыяд рамантызацыі „дзейнасьці чэкістаў”, пачынаецца працэс рэабілітацыі арганізатараў і аўтараў тэрору, зьдзейсьненага савецкім Гестапа. Гэты працэс — не выпадаковы.

Да абсалютнай ўлады ў цяперашняй Расеі ўпершыню прыйшоў сам КГБ.

Да 1991 г. афіцыйна і фактычна ўлада ў СССР належала камуністычнай партыі. КГБ называўся „перадавым атрадам партыі” і быў выканаўцам значных загадаў партыйнай эліты, а таксама абаронцам існуючага рэжыму. У 1970-80-я гады КГБ перажыў пэрыяд непараўнальнага ўзмацненьня, да чаго спрычыніўся яго кіраўнік Юры Андропоў. Паказчыкам палітычнага курсу савецкай імпэрыі стала прызначэньне Андропова на пасаду генэральнага сакратара КПСС у 1983г. (упершыню ў расейскай і савецкай гісторыі кіраўнік КГБ стаўся кіраўніком аграмоністай імпэрыі). Так званая „перастройка” (эўфэмізм камуністычнай і заходняй прапаганды, якім вызначалася спроба рэфармаваньня савецкай імпэрыі) скончылася правалам, савецкай эканоміка і палітычны лад зайшлі ў тупік. Пасьля краху СССР у 1991 г. камуністычная партыя Савецкага Саюзу была зьліквідаваная, але некранутым застаўся КГБ, які ня быў ані забаронены, ані аддадзены пад суд як антычалавечая тэрарыстычная арганізацыя. Пэрыяд пэўнай лібэралізацыі жыцьця ў Расеі працягваўся нядоўга. Прызначэньне афіцэра КГБ Уладзіміра Пуціна прэм’ер-міністра Расеі, а потым і прэзыдэнтам, стала паказчыкам стабілізацыі КГБ (цяпер ФСБ), які ня маючы палітычнай канкурэнцыі (КПСС не існуе), зрабіўся непадзельным уладаром расейскай імпэрыі. Падкрэсьліваем, асоба Пуціна ня мае значэньня. Менавіта КГБ зьяўляецца партыйнай уладай, прызначыўшы на прэзыдэнцкую пасаду нікому не вядомага, несамастойнага, безаблічнага дробнага служачага тайнай паліцыі. Значынная арганізацыя, якая мае жудасную мінуўшчыну і ня менш страшную цяперашнюю практыку, захапіла палітычную і эканамічную ўладу ў Расеі.

Палітычныя забойствы, тэрор супраць эканамічных канкурэнтаў ужо шэраг гадоў зьяўляюцца нормай расейскага жыцьця. Умовай прызначэньня на дзяржаўныя пасады ад губэрнатара рэгіёну і міністра да дробнага клерка ёсьць прафэсійная альбо агентурная дзейнасьць у шэрагах КГБ-ФСБ. Наіўныя спадзяваньні заходніх лібэраляў на тое, што „КГБ дэмакратызуецца”, скончыліся фіяскам. Тайная паліцыя, яе спэцыялісты па сваёй прыродзе ня здольныя на стваральную дзейнасьць, на рэформы і разьвіцьцё. Іхнымі функцыямі былі і застаюцца шкодніцтва, зьнішчэньне, уціск, запалохваньне, хлусьня, тэрор. Цяпер няма ніякай палітычнай сілы, якая, падобна КПСС, нават зь меркаваньняў самазахаваньня стрымлівала б КГБ і ўраўнаважвала яе

палітычны ўплыў. ***У Расеі застаўся толькі КГБ, улада ў Расеі належыць выключна КГБ.*** КГБ кантралюе практычна ўсе сфэры дзейнасьці ў расейскай дзяржаве, асабліва ўвесь бізнэс, усю банкаўскую справу і ўвесь крымінальны сьвет. Створаны нават інстытут кілераў (наёмных забойцаў), каб распраўляцца з канкурэнтамі і палітычнымі супернікамі. Праз бізнэс і крымінал адбываецца пранікненьне КГБ ў іншыя краіны.

Пэрманэнтны эканамічны і сацыяльны крызіс, галечка абсалютнай большасьці насельніцтва Расеі ёсьць вынікам дзяржаўнага кіраваньня хунты КГБ. Дзеля захаваньня сваёй імпэрыі хунта ўжо дзесяць гадоў вядзе зьнішчальную тэрарыстычную вайну супраць чачэнскага народу, які мужна абараняе сваю незалежную рэспубліку ад расейскага тэрарыстычнага войска. Але першым стратэгічным напрамкам дэструктыўнай палітыкі рэжыму КГБ ёсьць Беларусь. Менавіта КГБ усталяваў у нашай краіне прамаскоўскі марыянэткавы рэжым Лукашэнка, які праводзіць антыбеларускую і антыдзяржаўную палітыку, рыхтуючы Беларусь для здачы ў расейскую імпэрыю. Толькі дзякуючы супраціву беларускага народу гэты плян аднаўленьня савецка-расейскай імпэрыі дагэтуль не рэалізаваны.

Але Чачэнія і Беларусія дэструктыўная дзейнасьць расейскага КГБ не абмяжоўваецца. Значынная арганізацыя працягвае актыўна дзейнічаць ва ўсіх буйных калёніях Расеі, дэстабілізуючы сітуацыю і пазбаўляючы народы магчымасьці нармальнага цывілізаванага разьвіцьця. Шматлікія спробы дэстабілізаваць палітычнае жыцьцё ва Украіне, Грузіі, Латвіі, Летуве, Азэрбайджане, Малдове і іншых краінах таму сьведчаньне. Як правіла, Масква дзейнічае чужымі рукамі, праз падстаўную пэўдапазыцыю ды праз мясцовую агентуру КГБ пад лэзунгамі „дэмакратызацыі”, „дружбы народаў” і „абароны рускай мовы”.

У сярэдзіне 1980-х гадоў заходнія палітычныя кіраўнікі і ідэлягі аб’явілі пра „канец халоднай вайны” і падтрымку „дэмакратызацыі ў гарбачоўскай Расеі”. Сотні мільянаў даляраў былі накіраваныя Захам у Маскву ў спробе захаваць савецкую імпэрыю і па магчымасьці зрабіць яе менш небясьпечнай і агрэсіўнай. Цяпер вядома, што гэтыя грошы палітычнае кіраўніцтва СССР выкарыстала не на рэформы і дэмакратызацыю, а проста скрала. Гэтым (а таксама абрабаваньнем уласнага насельніцтва) тлумачыцца хуткае ўзнікненьне мільяярдаў і мільярдэраў у Расеі ў 1990-я гады. КГБ, захапіўшы палітычную ўладу, атрымаў неабмежаваны доступ да неабсяжных фінансавых рэсурсаў і нават не зьбіраецца накіроўваць іх на карысьць насельніцтва краіны, на карысьць расейскай эканомікі. Рэжым КГБ жыве па сваіх законах. Ва ўмовах, калі бюджэт Расеі роўны бюджэту Нідэрляндаў, а прамысловая прадукцыя меншая, чым на Тайвань, рэжым КГБ трымае эканамічную жыццядзейнасьць Расеі на эксплуатацыі сыравінных запасаў. Пакуль Захад купілае нафту і газ, дагэтуль будзе існаваць расейская імпэрыя КГБ. Але кан’юнктура цэнаў на нафту і газ, як вядома, вельмі хістка і ненадзейная. КГБ гэта пудоўна разумее і дзейнічае ў адпаведнасьці са сваімі крымінальнымі традыцыямі.

Галоўны сродка захаваньня кан’юнктуры — дэстабілізацыя дэмакратычных дзяржаваў. У апошнія гады ў цывілізаваных краінах Амэрыкі і Эўропы разгарнулася сапраўдная „тэрарыстычная вайна”. Гінуць сотні людзей, грамадства ахоплена непакоем — такіх зьяваў Захад ня ведаў з часоў Другой Сусьветнай вайны. У апошні час тэрарыстычныя акты адбываюцца напярэдні выбары (як у Турцыі і Гішпаніі) і нават прыводзяць да зьмены палітычнага кіраўніцтва і міжнароднага курсу краіны (як у Гішпаніі). У некаторых выпадках становяцца вядомымі выканаўцы і тактычныя арганізатары тэрарыстычных акцыяў, часам іх арыштоўвае паліцыя.

Аднак ёсьць даўняе правіла аналізу: трэба вызначыць, каму выгадны тэрор і дэстабілізацыя, хто можа быць стратэгам, крыніцай зьявы. Ілюстрацыяй гэтаму ёсьць тэрарыстычны напад і забойства ў Катары былога прэзыдэнта Чачэніі ***Зеліхана Яндарбіева***. Спэцслужбам Катару ўдалося арыштаваць выканаўцаў забойства — афіцэраў расейскага КГБ. Калі гэты індывідуальны абмяркоўваўся на расейскім тэлебачанні, прадстаўнікі КГБ-ФСБ афіцыйна тлумачылі, што, маўляў, КГБ тут ні пры чым. „Гэтага ня можа быць, — казалі яны, — таму што ***КГБ заўсёды дзейнічае чужымі рукамі***”. (Цьнізм выказваньняў проста шакуе).

Ня трэба забывацца, што ва ўмовах „халоднай вайны” СССР на працягу многіх дзесяцігоддзяў ствараў тэрарыстычныя арганізацыі і групы па ўсім сьведзе. Цяпер мы назіраем, што Захад аказваецца безабаронным перад новай хваляй тэрарызму. Выкарыстоўваючы „давер да расейскай дэмакратыі”, КГБ на

працягу апошніх пятнаццаці гадоў абнавіў і ўзмацніў сетку агентуры ў заходніх краінах. Вядома, што расейскія новыя багачы скупляюць нерухомую маёмасць, вялікія плошчы зямлі, будуць палацы ў Заходняй Эўропе. Вялікія грошы дапамагаюць ім падкупляць мясцовую адміністрацыю і паліцыю. У Гішпаніі, Польшчы, Чэхіі і іншых краінах дзейнічаюць злачынныя расейскія сіндыкаты, якія займаюцца адмываннем „брудных” грошай і тэрарызуюць перш за ўсё грамадзянаў з былых савецкіх рэспублік, якія прыязджаюць туды на заробкі і ў падарожжы. КГБ выкарыстаў і працягвае выкарыстоўваць заходнюю „адкрытасць” дзеля ўкаранення новых агентурных структураў. Агентура дзейнічае пад прыкрыццём камэрцыйнай, навуковай і іншай дзейнасці. Але найбольш нахабным спосабам стварэння агентуры стала пасыланне на Захад „палітычных уцекачоў” і „эмігрантаў”. Толькі частка з многіх тысяч асобаў сапраўды вымушана была пакінуць сваю краіну, таму што існавала пагроза іхнаму жыццю па палітычных матывах. Шырока вядома, што бальшыня „ахвяраў” і „герояў” зьяўляюцца ў лепшым выпадку эканамічнымі эмігрантамі, асобамі, якія карыстаюцца магчымасцю палепшыць свае бытавыя ўмовы. Але немалая частка іх — гэта афіцэры і агенты КГБ.

Мы добра ведаем пра гэтыя працэсы на прыкладзе беларускай рэчаіснасці. Улюбёнымі краінамі ў Эўропе дзеля „эміграцыі КГБ” зьяўляюцца Польшча, Чэхія і асабліва Бельгія (у гэтай невялікай краіне апынулася шмат кагэбўскіх „палітычных эмігрантаў”). Нам добра вядома сапраўдная сутнасць такіх „уцекачоў”. Фігура аднаго з іх — Леаніда Васючэнікі, чалавека з крымінальным мінулым, вядомага правакатара КГБ, які прынёс вялікую шкоду беларускім змагарам за незалежнасць — сымвалічная. Ён з лёгкасцю атрымаў палітычны прытулак у Бельгіі, яго ўжо бачылі ў некалькіх эўрапейскіх краінах, ён працягвае крымінальную практыку. І гэта толькі асобны прыклад буйнамаштабнай дзейнасці агентуры КГБ на Захадзе.

КГБ паспяхова разьвівае супрацоўніцтва з некаторымі эўрапейскімі палітыкамі, прадстаўнікамі агульнаэўрапейскіх структураў. Характэрным прыкладам гэтага „супрацоўніцтва” стала прызначанне сп. Ганса-Георга Віка, які кіраваў назіральной групай АБСЭ ў Беларусі з 1998 па 2002 гг. Сп. Вік раскажа ў інтэрв’ю для „Белорусской Газеты” (№1 за 12.01.2004), якая выдаецца ў Менску, як падчас абвешчаных дыктатарам Лукашэнкам „парляманцкіх выбараў” у Беларусі ў 2000 г. Эўрапейская камісія, адвядзчыця беларускія змагарныя працэсы ўбок, „накіравала грошы на падтрымку дыялогу паміж урадам Беларусі і апазыцыяй. І ўсе эўрапейскія ўрады былі ў курсе, ня было ніякіх таямніцаў. Адзінай таямніцай было тое, што паперы напісваў таксама шэф беларускага КГБ, іншых таямніцаў ня было” — паведаміў Ганс Вік. Такім чынам, нямецкі дыпламат (былы кіраўнік нямецкай выведкі) прызнаўся, што ўшчыльную супрацоўнічаў з КГБ за плячыма эўрапейскіх урадаў.

Выклікае здзіўленне, што палітычнае кіраўніцтва, спэцслужбы і сродкі масавай інфармацыі як у Беларусі, так і за мяжой нават не абмяркоўваюць, не згадваюць пра гэтую вострую праблему, нібыта яна не існуе. Выкарыстоўваючы адкрытасць межаў і арыентацыю паліцыі выключна на ісламскіх фундаменталістаў, агентура КГБ спакойна перасоўваецца па ўсёй Эўропе і дзейнічае ў Амэрыцы. Безумоўна, за дзейнасцю выканаўцаў, за „чужымі рукамі” трэба шукаць стратэгічных арганізатараў тэрарыстычных актаў ў цывілізаваных краінах. На жаль, не ўпершыню Захад аказваецца бездапаможным і безабаронным па прычыне палітычнай сыляпаты і наўнасці. Пакуль ня будзе разгромлена агентурная сетка расейскага КГБ-ФСБ у цывілізаваных краінах і ва ўсім свеце, датуль будзе працягвацца тэрарыстычная вайна супраць дэмакратыі. І датуль, пакуль у прынцыпе ня будзе змененая палітыка ў дачыненні да Расеі, гэтая сетка будзе аднаўляцца, а тэрор набываць розналікія формы.

(Сойм Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне” і Кансэрватыўна-Хрысціянскай Партыі — БНФ).

4 красавіка 2004 г., Менск

КУРАПАТЫ

5-га, 8-га, 17-га красавіка, 8-га, 15-га, 22-га траўня адбыліся талокі ў Курапатах, якія за звычай арганізоўвае Кансэрватыўна-Хрысціянская Партыя

— БНФ. У пачатку красавіка вандаламі двойчы былі знішчаныя крыжы. Усяго пашкодзілі **27 крыжоў**. Зь іх **8** панішчылі на кавалкі.

Цяжкі лёс чакае вандалаў. Рэальнасьць паказвае, што ўсе тыя людзі, якія знішчалі крыжы, мелі потым вялікія няшчасці ў жыцці. Нават калі іх не адшукваюць — іх знойдзе кара Божая.

Талокі прадаўжаліся 8-га, 15-га, 22-га, 29-га траўня. Садзілі дрэвы, прыбіралі тэрыторыю. 15-га прыйшло больш за 50 асобаў. Усталявалі **35** новых крыжоў, адрамантавалі знявечаныя вандаламі. Усё йдзе сваім парадкам. Варвары разбураюць, народ — будзе.

— *Інфа* —

ЧАРНОБЫЛЬ

25-26 красавіка на Беларусі прайшлі нелегальныя мерапрыемствы, пасьвечаныя памяці ахвяраў Чарнобыльскай катастрофы. У Віцебску беларускія арганізацыі падрыхтавалі чарнобыльскую працэсію па горадзе з жалобным званам і нахіленымі нацыянальнымі *Бел-Чырвона-Белымі сьцягамі*.

Міліцыя па загаду віцебскіх уладаў напала на дэманстрантаў. Арыштавалі 11 чалавек. Рабілі асабістыя вобшыкі арыштаваных. Як паведаміў затрыманы сябра Кансэрватыўна-Хрысціянскай Партыі — БНФ *Яўген Таўтыга*, міліцыянты шукалі ўлёткі, якія ўтрымліваюць „непажаданую інфармацыю” пра наступствы Чарнобылю на Беларусі.

Афіцыйныя віцебскія выданні не прысьвяцілі чарнобыльскім угодкам ніводнага радка.

У Менску чарнобыльская гадавіна адзначалася ў розных месцах. Вікаўская апазыцыя — на балоце Бангалёр. Кансэрватыўна-Хрысціянская Партыя — БНФ у Курапатах. 25 красавіка туды прыйшло больш за сто чалавек. Выступаў чарнобыльскі ліквідатар адказны сакратар Управы БНФ *Алесь Чахольскі*, *Пётра Шапкець*. *Юры Беленькі* сказаў кароткую, але выразную прамову пра сутнасць Чарнобыльскай трагедыі беларусаў.

„Мы прыйшлі сёння, — у чарговую гадавіну Чарнобыльскай катастрофы, — у Курапаты. Гэта не выпадкова, абедзьве трагедыі нашага народу, — Чарнобыль і сталіншчына, — маюць аднолькавую прыроду і адну крыніцу: гэта расейскі бальшавізм, расейска-бальшавіцкая акупацыя Беларусі. Чарнобыльскае забойства нашага народу больш схаванае, але Народны Фронт заўсёды раскрываў праўду пра гэтае злачынства. Мы чулі, як расейскія палітычныя кіраўнікі выхваліліся „подзьвігамі рускіх лётчыкаў, якія выратавалі Маскву, асадзіўшы на Беларусь радыяцыйныя воблакі пасля чарнобыльскіх выбухаў”. Мы памятаем пра гэта злачынства Масквы супраць нашага народу, ніколі не забудземся пра іхны цыннізм і подласць. Злачынцам няма даравання, яны не раскаліліся, у сваіх кнігах кіраўнікі расейскага злачынства адкрыта напісалі, як яны арганізавалі чарнобыльскі генацыд беларусаў. І сталіншчына, і Чарнобыль — гэта формы адной зьявы — расейскага імперыялізму. Наш народ павінен супрацістаяцца і абараніцца ад расейскай імперскай агрэсіі. Каб не паўтарыліся жудасныя часы расейскай акупацыі, расейскі генацыд супраць беларусаў. Тут, над магіламі нашых пакутнікаў, мы павінны задумацца над тым, што нашы ахвяры не былі дарэмнымі. Як з крыві Хрыста паўстала новая чалавечая цывілізацыя, так і з нявіннай крыві ахвяраў нашага народу паўстала незалежная Беларусь — з праўды пра Курапаты пачаўся ў канцы 80-х гадоў беларускі нацыянальны ўздым, які завяршыўся аднаўленьнем нашай незалежнай Дзяржавы”.

— *Інфа* —

„ПАКРОКАВАЯ ПАЛІТЫКА” ЗЬНІШЧЭННЯ

(Наматкі за красавік і травень 2004 г.)

„Пакрокавая палітыка” (азначэнне У. Пуціна) знішчэння беларускай нацыі цяпер распрацавана расейцамі гэтак жа сама, як царская палітыка

вынарадавання і русіфікацыі беларусаў ў XIX стагоддзі, але — з далучэннем цяперашніх гэбоўскіх „тэхналогіяў”. Распаўсюджаны накірунак (гэтага пакрокавага этнацыду) сплінаваны па прынцыпу кітайскага катавання пад назвай „тысяча кавалачкаў” (калі ахвяру забівалі паступова, шляхам анатамічнага адразання частак цела). Забараняюць ня ўсю нацыянальную зьяву, а толькі ключавую, апорную яе частку, адсутнасць якой уключае працэс самаразбурэння сістэмы.

Па гэтай мэтадалёгіі, напрыклад, забараняецца ўжываньне ключавых словаў. У Беларусі, скажам, заканадаўчым рашэннем існуючая прарасейская ўлада забараніла ўжываць словы „беларускі” і „народны” ў назвах і абазначэннях арганізаваных грамадзкіх супольнасцяў і зьяваў. Вынік гэткай дэфармацыі культуры атрымаўся вельмі балесны і адчувальны. Па гэткай жа подлай русіфікатарскай схеме было накінута нібыта дзяржаўнае двухмоўе і інш. алагізмы.

Рэжым, напрыклад, забараніў (ці па ягонай тэрміналогіі, адмяніў) абавязковы экзамен па беларускай літаратуры за курс сярэдняй школы. Падзея, нібыта малазаўважальная ў кантэксце жыццёвых праблемаў грамадства, выклікала небяспечныя культураразбуральныя вынікі, нацэленыя на перспэктыву дэградацыі нацыянальнай культуры.

Абсалютная большыня вучняў пасьяла адмены экзаменаў проста не чытае праграмныя творы беларускіх пісьменьнікаў і ўвогуле творы беларускай літаратуры. Што гэта абазначае для грамадства, калі развіццё, сьведамасьць і інтэлект асобы выключаны з кантэксту нацыянальнай літаратуры — вядома: чалавек не разьвіваецца, дакладней не рэалізуецца, як нацыянальная культурная асоба. Ён можа застацца беларусам і будзе сябе самавызначаць, але на прымітыўным узроўні, думаньне яго, як правіла, застанецца па-за сфэрай нацыянальна-культурных інтарэсаў, паводзіны ў важных момантах жыцця нацыі (выбары, навучаньне, адносіны да адукацыі, эканомікі, вайны, унутранай і замежнай палітыкі і г.д.) характарызуюцца неадэкватнасцю, алагізмам, бытавым эгаізмам і зьнішчэннем уласнай перспэктывы. Асоба проста дрэнна арыентуецца з-за несфармаваных нацыянальна-культурных каштоўнасцяў у ёй самой.

Нацыянальная літаратура на нацыянальнай мове, як вядома, ёсьць чыннікам і прыкметай існавання нацыі. Гэта добра ведаюць нашы неприяцелі ў Маскве, і ў той жа час цалкам не арыентуюцца шмат якія здавалася б адукаваныя беларусы. (Адукаваныя ў рускай школе і ў рускім унівэрсітэце.) Дзіўна глядзець на людзей адукаваных і нацыянальна сьляпых, якія нават не здагадваюцца, што атрымалі зусім ня тую адукацыю, каб рэалізавацца ў родным грамадстве.

Вось што абазначае, здавалася б нязначны штрых у антыбеларускай палітыцы рэжыму, — адмена абавязковага экзамену па беларускай літаратуры.

Мы ўжо ня кажам, як гэта паўплывала на самую літаратуру, на рынак беларускай кніжкі, на закрыццё адзінага беларускага выдавецтва для дзяцей „Юнацтва” і г.д. Незаўважна беларуская літаратура перастае быць прафэсійным заняткам. Зь беларускай літаратурнай працы (будзь хоць тройчы геній) становіцца немагчыма існаваць. Пісьменьнік (і нават вялікі пісьменьнік) ня можа зарабляць сваёй творчасцю на пражыццё, бо па-беларуску проста немагчыма, няма дзе друкавацца. А калі надрукавацца, то колькі сутрамадзянаў, што скончылі школу без экзаменаў, будуць чытаць?

Наш народ загналі да вельмі небяспечнай рысы. І самае небяспечнае ў тым, што грамадства ў большасці гэтага ўжо не разумее.

У гэтым жа красавіку было зроблена яшчэ некалькі чарговых лукашэнкаўска-пуцінскіх „крокаў”. Зачынілі беларускую дзіцячую рэдакцыю на дзяржаўным радыё, ліквідавалі адзіны дзяржаўны паўсюдна вядомы беларускі часопіс для школьнікаў — „Бярозка” (рэдакцыйны калектыў звольнены ў поўным складзе).

Яшчэ было шмат звыклых для рэжыму крымінальных „крокаў”, пабіццё людзей, напады на беларусаў, пэваньне беларускіх шылдаў і іншае. Напрыклад, 15-га красавіка вечарам садралі мэмарыяльную дошку *Ўсеваладу Ігнатюскаму* з інфармацыйнага цэнтру „Бацькаўшчына” ў Менску. Прытым сьведкі бачылі тых, хто гэта рабіў. Побач, за 15 мэтраў, стаяў міліцэйскі патрульны аўтамабіль. Але міліцыянт, які там сядзеў, як звычайна сказаў, што нікога ня бачыў (відаць, стаяў дзеля аховы злчынцаў).

З пачатку красавіка беларускія часопісы „Польмя”, „Малодосьць”, тыднёвік „Літаратура і Мастацтва”, якіх прымусам загналі ў так званы літаратурны „голынг”, перасталі прадаваць у шапіках („голынг” забараніў). Дзеля чаго гэта зроблена — вядома.

„Крокі” і „крочки” беларусажэрства сваёй чаргой працягваліся ў траўні. 11-га траўня ў Горадні міліцыя і КГБ уваліліся ў офіс „Бацькаўшчыны” і „Таварыства беларускай мовы”. Усё ператрэсьлі, абшукалі, апячаталі аргтэхніку і забралі сістэмныя блёкі з чатырох кампутараў. „До свідання, граждане беларусцы. Всех благ.” І праўда, пасьяла гэтых — нічога добрага не застаецца, адно благое. І нічога добрага яны ніколі ня зычаць.

Звычайная зьява і ў нашых настаўнікаў. Тут таксама — тыповыя „крокі”. Як напрыклад, зь *Мікалаем Анісайцам*, настаўнікам Каўпенскай школы, што на Лоеўшчыне. Усім настаўнікам раённае начальства прапанавала падпісаць кантракты на чатыры гады, а Анісайцу — на год. Чаму? А таму, што настаўнік займаецца беларускай грамадзкай дзейнасцю, стварыў і кіруе гістарычна-культурным і экалягічным аб’яднаньнем „Карані”, абараняе мясцовыя інтарэсы і сьведчаньні гістарычнай культуры. „Прыдушыць яго”, — такі вась „крочак”.

У мінулым годзе рэжым ліквідаваў Беларускі Гуманітарны Ліцэй імя Якуба Коласа ў Менску. Ад вучняў адабралі будынак і ўсіх выкінулі на вуліцу. Пэдагогі і бацькі вучняў рашылі захаваць Ліцэй нелегальна, прыватным чынам. Каб лепш наладзіць справу, бацькі і настаўнікі стварылі супольную арганізацыю „Беларуская гуманітарная адукацыя — XXI стагоддзя”. Аднак Мін’юст адмовіўся яе зарэгістраваць. У траўні гэтага году арганізатары зьвярнуліся ў раённы суд. Суд стаў на бок Мін’юста. Тады зьвярнуліся ў Менскі гарадзкі суд. І Гарадзкі суд быў за Мін’юст. Заяўнікі стараліся даказаць беспадстаўнасць і незаконнасць паводзінаў Мін’юста. Тады галоўны „спэцыяліст” Упраўленьня юстыцыі Менгарвыканкаму Аляксей Шчарбовіч заявіў, што „галоўная прычына адмовы ў рэгістрацыі — уключэньне ў назву аб’яднаньня слова „беларуская”, якое недапушчальнае па закону”.

Вось так, „гаспада-таварышчы”. Не забывайцеся, у якім сьведзе жывяце і хто ў доме вашым гаспадар.

У гэтых акупацыйных умовах зьвяртаюць на сябе ўвагу два аспекты паводзінаў. Чыноўнік-беларус Аляксей Шчарбовіч з пенай падтрымлівае забарону слова „беларускі” і душыць гэтым іншых беларусаў. Гэта фэномэн, бо гэта ўсеагульная і тыповая зьява. За ўсё сваё жыццё, прытым пазьдзіўшы па сьведзе і пажыўшы ў чужых краях, я ніколі ня чуў, каб недзе існавала нешта падобнае. У Савецкім Саюзе русіфікатары рабілі з усіх „савецкі народ” (і гэта была дзяржаўная палітыка). Але тады ня тое што эстонскія камуністы, ці, скажам, армянская камуністычная бюракратыя, баранілі сваю адукацыю і мову, а нават чукчы, эвенкі, якуты, ханты ды мансі, прарваўшыся ў бюракратыю, ня здээкваліся над сваім. А тут — нашчадкі вялікага народа, магутнай дзяржавы і высокай культуры, стаўшы сталаначальнікамі на службе ў чужых, паводзяць сябе паўсюдна, масава і пры любых акупантах як самагубцы, як здраднікі, як шкодна зараза, топчуць, галёкаюць, здээкваюцца над сваім, гатовыя выканаць наперад любы абсурд, любы загад на забіццё свайго і на халуйскае таптаньне яго ў бруд.

Другі фэномэн добра вядомы — гэта нізкія змагарныя якасьці беларускай савецкай інтэлігенцыі. (Бо беларускай нацыянальнай інтэлігенцыі ў нас, фактычна, няма. Яе зьнішчылі яшчэ ў XX-м стагоддзі.)

„У гэтай сітуацыі мы вырашылі больш ня траціць грошы бацькоў навучэнцаў на бессэнсоўныя спробы рэгістрацыі вучэбнай установы”, — сказаў кіраўнік арганізацыі, прафэсар.

Вось так, уперліся ў слуп і спыніліся. На абходныя маневры фантазіі не хапае. Пераназвалі б, скажам, арганізацыю кшталтам „Гуманітарная адукацыя на мове Якуба Коласа і Янкі Купалы” — і ў Мін’юст на рэгістрацыю. Няхай паспрабуюць яшчэ і Купалу з Коласам забараніць. Лепей, каб рэжымная палітыка працавала б супраць акупантаў, а ня супраць беларусаў.

Паглядзіш на ўсё, і разумееш, чаму так лёгка ўдаецца маскоўцам праводзіць на Беларусі сваю антыбеларускую „пакрокавую” стратэгію.

ТЫПОВЫЯ ПАВОДЗІНЫ

Як толькі змагары беларускага Адраджэння зьявтаюцца да віцебскіх уладаў аб дазvole на правядзеньне пікету ў абарону незалежнасці Беларусі ці беларускай школы, мясцовыя кручкатворы звычайна ўсё забараняюць. Напрыклад: „... Паведамляем... гарвыканкам ня можа даць дазвол на правядзеньне вамі пікету з мэтай ушанавання 86-х угодкаў авышчэння БНР 25 Сакавіка 2004 года... Намесьнік старшыні Віцебскага гарвыканкама **Л. К. Аленская**, 15 сакавіка 2004 г.”

Часам у адмовах віцебскія мудрацы даюць матывацыю адмовы: „Віцебскі гарвыканкам паведамляе, што ня можа даць свайго ўзгаднення на правядзеньне вамі збору подпісаў з 27.02.2004 г. Па 27.03.2004 г., кожны тыдзень у аўторак, чацьвер і пятніцу з 16.00 да 18.00, паколькі месца на пляцоўцы ля Ратушы побач з прыпынкам грамадзкага транспарту не дазваляе захаваць грамадзкі парадак”. (Вось яно як аказываецца.) Подпіс той жа — Л.К. Аленская.

Аднак пасля сэрвіі недазволу начальства бывае раптам дае дазвол. (Мы ж разумеем душу і думы савецкай бюракратыі.) Маўляў, „пажаласта”. Аднак вось месца „не мэтазгоднае” і зацвярджаюць іншае месца, дзе-небудзь за горадам ці на задворках, дзе ня ходзяць людзі, ды ў крымінальным раёне і гд.

І адкуль такая азіяччына ў галовах? А здавалася б беларусы. Сваіх зняважаюць, што называецца, увайшло ў звычку. І нічога іх ня вучыць, ня школіць, не навучае, ніякі жыцьцёвы вопыт. Што трэба мець у душы, каб прыняць калектыўнае рашэнне ўлады аб выдзяленні сябрам — фронтаўцам (Кансэрватыўна-Хрысціянская Партыя — БНФ) месца пад пікет зімой у бязьлюдным крымінальным раёне, дзе дрэвы, і сьнегу па калена (так званы парк „30 год ВЛКСМ” за спарткомплексам „Камсамolec”). Што за сумленне, што за сэрца ў гэтых людзей з гарвыканкама?

Ганна ПАШКОЎСКАЯ

МОВА — ГІСТОРЫЯ — ДЗЯРЖАВА

Беларуская нацыянальная ідэя адностраваная ў ідэалёгіі Беларускага Адраджэння. Яна разьвівалася ў рэчшчы эўрапейскай Вясны Народаў як тыповая зьява, характэрная для Ўсходняй і Цэнтральнай Эўропы тае пары і палягала на аднолькавых народных каштоўнасцях. На першым месцы ўсюды стаяла нацыянальная мова, на другім — нацыянальная гісторыя, народныя традыцыі альбо ў цэлым народная культура, часам — рэлігія. Сэнсам усяго нацыянальнага руху было дасягненне нацыянальнай свабоды і стварэнне (ці аднаўленьне) незалежнай дзяржавы.

Калі вылучыць асноўнае, то галоўныя каштоўнасцы апоры, на якіх трымаліся ўсе нацыянальныя рухі ва Ўсходняй і Цэнтральнай Эўропе, — гэта нацыянальная мова і нацыянальная дзяржава. На сьвярдзеньне перш за ўсё гэтых каштоўнасцяў была накіраваная ўся астатняя палітычная, культурна-асьветніцкая, мастацкая, літаратурная, тэатральная, эканамічная і іншая праца нацыянальных дзеячоў, арганізацыяў і народных масаў.

Прытым у адных народаў Цэнтральнай і Ўсходняй Эўропы працэсы мелі ярка выяўлены і нават радыкальны характар, у іншых адбываліся больш спакойна, але размеркаваньне прыярытэтаў і нацыянальных каштоўнасцяў было паўсюдна, практычна, аднолькавым. Гэта абумоўлена перш за ўсё падобнымі гістарычнымі і палітычнымі абставінамі, лёсамі нацыянальных грамадстваў і падобнымі станам культуры.

Тым часам у іншых частках Эўропы і па ўсім сьвеце (там, дзе занепадалі і разбураліся каляніяльныя сістэмы) у будаванні нацыі і дзяржавы выступалі часам іншыя каштоўнасцы чыннікі і прыярытэты — ня толькі мова, культура, гісторыя, але, скажам, рэлігія (Ірляндія), геаграфічнае становішча (Куба), традыцыя (Швайцарыя) і нават міфалёгія.

Прыярытэт беларускай мовы ў разьвіцці Беларускага Адраджэння адзначалі ўсе беларускія нацыянальныя дзеячы, асветнікі, пачынаючы ад **Яна Чачота**. Гэтак у змаганні і паўстаньнях прамінула ўсё XIX стагоддзе, у канцы якога **Францішак Багушэвіч** вывёў надзвычай эмацыйна моцную і дакладную формулу: „**Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб ня ўмёрлі!**”

У гэты час (пачатак XX стагоддзя) завершылася таксама фармаваньне палітычнай канцэпцыі Беларускага Адраджэння як імкнення нацыі да

Тут віцебскае калыбаранцкае начальства прапануе беларусам рабіць пікеты

незалежнага дзяржаўнага існаваньня (ўтварылася палітычная партыя, партыйная газета і гд.).

Гэта ёсьць, паўтаруся, эўрапейскі шлях „Вясны Народаў”, ягоны аб’ектыўны і прычына абумоўлены рэстар каштоўнасцяў, на якіх трымалася нацыя і адбудовалася незалежная дзяржава.

* * *

Першая падсумоўка ўсяго руху Беларускага Адраджэння адбылася 25 Сакавіка 1918 г., калі было аб’яўлена пра незалежнасць Беларускай Народнай Рэспублікі. Ааналіз датыхчасовага і ўсяго наступнага пасля 1918 года шляху Беларускага Адраджэння паказвае, што з усёй сістэмы ідэалаў, дабратораў і адзнак апорнымі каштоўнасцямі, на якіх трымаецца Беларуская нацыя і Беларуская нацыянальная ідэя, ёсьць: **беларуская мова, беларуская гісторыя і беларуская дзяржава**. (Тут я нідзе не кажу пра тэрыторыю, паколькі гэта абавязковая ўмова, якая існуе паўсюдна, дзе існуе нацыя і дзяржава.)

Беларуская мова ва ўсёй гэтай тройцы адзнак ёсьць першасным чыннікам, які прыходзілася і прыходзіцца найбольш абараняць і які падвяргаўся і падвяргаецца першаму і найбольш яраснаму вынішчэнню, часам невытлумачальнаму для пабочнага асяроддзя, бо зьяўляецца фэнамэнальнай асаблівасьцю беларускага нацыянальнага змаганьня.

Невытлумачальная, на першы погляд, нянавісьць непрыяцеляў беларушчыны да беларускай мовы патрабуе ааналізу і зразуменьня. Без свабоды грамадзкага існаваньня і без масавай жыццяздзейнасці разьвіцця беларускай мовы — няма і беларускай гісторыі. Гісторыя тады (з-за адсутнасці мовы) знікае з масавай сьвядомасці грамадства, перастае для яго існаваць, робіцца мёртвай. Бо беларуская гісторыя напісана беларускай мовай. Бяз мовы гісторыя адсякаецца, выкрэсьліваецца з грамадзкай памяці, народ пазбаўляецца сваёй інтэлектуальнай базы разьвіцця, а асоба — рэалізацыі генетычнай прэспэктывы (што прыводзіць да зьбяднення асобы як творчай сутнасці). Ствараецца сітуацыя, калі робіцца немагчымым узнікненне нацыянальных ідэалаў, і разьвіццё нацыянальнай ідэі спыняецца.

Яраснасць, вырабленая і сістэмная паслядоўнасць, вычварная бязьлітаснасць, зь якой нашы непрыяцелі з Усходу і з Захаду забаранялі і вынішчалі беларускую мову, тлумачыцца менавіта яе высокім нацыянальна-

гістарычным і культуралогічным фактарам, а ня проста этнічным фэнамэнам, за якім нічога не стаіць, акрамя этнічнага існавання.

Адраджэнне беларускай мовы ў вышэйшых формах культуры (літаратура, тэатр, навука, грамадзкая інфармацыя, асвета, адукацыя, літургія і г.д.) натуральна і жыццёва цягне за сабой і адчыняе ва ўжытак духоўна-інтэлектуальнага развіцця народа ўвесь фонд вялікай беларускай гісторыі. А гэта (зноў жа падкрэслім) ня толькі этнічная культура, зафіксаваная ў вусных паданнях, але і культура вялікай магутнай дзяржавы, якая трымала ў сваім парадку ўвесь усход геаграфічнай Эўропы, у тым ліку і дзяржаўныя ўтварэнні Ўсходу, што пазней, аб'яднаўшыся зь немцамі, спрычыніліся да ўпадку нашай краіны, да культурнага, этнічнага і фізічнага вынішчэння беларускай нацыі.

Грамадзкае адчыненне гісторыка-культурнага фонду нацыянальнай памяці, якое адбываецца праз мову (праз увядзенне яе ў вышэйшыя сферы грамадзкага існавання), спрыяе адраджэнню гістарычнай сьведамасці народа, стымулюе творчае развіццё асобы, нараджае ідэалы будучыні, фармуе нацыянальную ідэю свабоды і незалежнага развіцця нацыі.

* * *

Утварэнне такой незалежнай дзяржавы як Эстонія па вялікім маштабе, практычна, не ўшчымяла нічых інтарэсаў, акрамя агрэсіўных памкненняў Расеі да захопу чужых тэрыторыяў. Тым часам нацыянальна-дзяржаўнае адраджэнне Беларусі — гэта цэлая перабудова сьвету ў сьведамасці Расеі. Абвальваюцца цэлыя культуралогічныя сістэмы, пабудаваныя на міфалёгіі, прысваенні і хлусні, развальваюцца прывычныя, штучна створаныя ўяўленні, змяняецца геапалітыка.

Паўстанне з попелу Фэнікса Беларусі, якую ўжо звалілі, распласталі, два стагоддзі прадумана і мэтанакіравана нішчылі, тапталі, прасавалі, глумілі, тахілі з гіканнем і сьвістам, скошвалі кожнае пакаленне і ўсім хацелі даказаць, што нічога беларускага няма, — паўстанне незалежнай Беларусі і адраджэнне беларускай мовы сталася шокам для вялікадзяржаўнай Масквы. Невыпадкова ў зьнешнепалітычнай дактрыне Расеі, сфармуляванай пры Ельцыне ў 1995 годзе, Беларусь і заходні напрамак аб'яўлены галоўным у расейскай экспансіі. (Заўважце, ня поўдзень, не Каўказ, не Чачэнія, дзе йдзе вайна, а Беларусь.)

Захоп улады ў Беларусі знутры сіламі расейскіх спецслужбаў у 1994–1996 гг. выявіў найбольш характэрныя рысы расейскай антыбеларускай палітыкі.

З чаго пачалася новая акупацыйная дзейнасць? З кантролю над інфармацыяй і з падрыхтоўкі рэфэрэндума, пытаньні якога былі накіраваныя *на зьнішчэнне беларускай мовы, на ліквідацыю нацыянальнага зэрба і сыяга і на падрыў суверэнітэту краіны*. Вась што было для Масквы галоўным і найвышэйшым.

11-га красавіка 1995 года дэпутатская Апазыцыя БНФ у Вярхоўным Савеце зрабіла адчайную спробу ўплыву на перастрашаных рэжымам дэпутатаў парляманту (аб'явіла сядзачую галадоўку ў зале) з мэтай не дапусьціць прыняцця антыканстытуцыйных пытаньняў рэфэрэндуму. Фронтаўцы выйгралі. Антыканстытуцыйныя пытаньні не прайшлі, былі адмененыя галасаваньнем.

Гэта абазначала крах антыбеларускай палітыкі ў самым пачатку. Тады рэжым, ламаючы законы і нормы, робіць грубы і авантурны крок. Ноччу 12 красавіка Лукашэнка ўводзіць войскі ў парлямант (батальён „спэцназу“). Зьбіваюць дэпутатаў Народнага Фронту і сілай вывозяць з парляманту.

Далейшыя падзеі вядомыя. Нараніцы дэпутаты БНФ зьявляюцца ў пракуратуру, і Генэральны пракурор узбудзіў крымінальную справу па факту ўводу войскаў у парлямант і зьбіцця дэпутатаў. Тут жа нараніцы Прэзыдыюм Вярхоўнага Савета прымае рашэньне аб пастанове папаньня на Сэсіі аб абмежаваньні, згодна з Канстытуцыяй, дзейнасці прэзідэнта Лукашэнка ў сувязі з узбуджэньнем крымінальнай справы. Лукашэнка акружае міліцыяй і войскам парлямант, не пускае на сэсію „не сваіх“ дэпутатаў, і ў гэты час, парушаючы працэдуру і Закон аб рэгляманце, прымушае правесці незаконнае перагаласаваньне рашэньняў, прынятых 11-га красавіка па пытаньнях рэфэрэндуму.

Гэтак ваяваў прамакоўскі рэжым з „выпячваннем беларускага мовы“ ды з „флажкам“ (як яны раней казалі, нападаючы на БНФ). На карту ставілася ўсё. Ішлі на адкрыты крымінал, гатовыя былі на забойствы (я ўжо не кажу пра лістападаўскі пераворот у 1996-м).

Далейшыя дзеянні рэжыму таксама вядомыя. (Зачыненне беларускіх школаў, спаленне беларускіх падручнікаў для школаў, захоп беларускіх выдавецтваў, абмежаваньне выданьняў беларускіх кніг і часопісаў, ліквідацыя беларускіх радыёстанцыяў, выгнаньне беларускай мовы з тэлебачаньня, зачыненне беларускіх газэтаў, перасьлед арганізацыяў і людзей, што актыўна абараняюць беларускую мову, траўля Васіля Быкава, рэжымны русіфікацыйны кантроль над вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, над Акадэміяй Навук і г.д.)

* * *

Лукашэнка як русіфікатар і разбуральнік беларускай культуры ёсьць для Масквы вельмі каштоўным стаўленьнікам. Пра гэта маскоўцы не стамляюцца казаць, але адносяцца да яго з грэблівасьцю і непавагай (маўляў, „наш сукін сын“, — гэтак абразьліва і пішучь). Такая ёсьць расейская мэнтальнасць. Акрамя таго, што „Масква слезам не верит“, яна ніколі не паважае залежных ад сябе (лакеяў, здраднікаў, стаўленьнікаў, марыянэтак і г.д.), ці гэта Лукашэнка, ці Гамулка, ці Гусак, ці які-небудзь Кошут. Маскву раздражняе словаблудства, настырнасць і прэтэнцыёзнасьць Лукашэнка. Яго паспрабавалі б замяніць, калі б знайшлі лепшага, ці хаця б такога ж, але без залішніх прэтэнзіяў. І пошукі Масква вядзе.

Усё гэта я тут узгадваю дзеля таго, каб адзначыць, што чарговы кандыдат на стаўленьніка, акрамя таго, што ён мусіць быць кадравай асобай КГБ (ці хаця б зьвязанай з КГБ), абавязкова павінен будзе засьведчыць Маскве сваё непрыняцце беларускай мовы і прыхільнасьць да „інтэграцыі“ (злучэньня) з Расеяй. Гэта неабходная ўмова для стаўленьнікаў Масквы ў Беларусі. Некаторыя з цяперашніх так званых „апазыцыйных дэмакратаў“, зразумешчы кан'юнктуру, ужо сталі, як школьнікі, наперабой цягнуць ручкі ды паспешна выказвацца супраць мовы і „нацыяналізму“. (Ану ж заўважаць, дадучь грошай, ану ж пашанце!)

Нават пабегны погляд на цяперашнюю маскоўскую антыбеларускую палітыку дазваляе адразу ўбачыць, што расейцы (рускі КГБ) дасканалы разумеюць становішча. Зьнішчэнне беларускай мовы яны разглядаюць не як тактычную, не як дапаможную задачу дзеля інкарпарацыйнай мэты, а як галоўны стратэгічны накірунак у пазбаўленьні беларускай нацыі здольнасьці да культурнага існавання і да супраціўленьня экспансіі.

Беларускае грамадства цяпер яшчэ не гатовае адэкватна разумець і рэагаваць на такую палітыку, бо ня выйшла яшчэ са стану савецкага духоўнага калапсу, а інтэлігенцыя (якая зьяўляецца часткай гэтага грамадства) не набыла волі да палітычнага змаганьня.

Гэта ня значыць, аднак, што ва ўмовах унутраннай акупацыі ўсе адукаваныя людзі павінны займацца палітыкай і не рабіць пазытыўную культурную працу. Тут справа выбару. Але размова йдзе пра прыярытэты. У тым становішчы, у якім апынулася наша краіна, прыярытэт палітыкі бясспрэчны. Ад яе ніхто не схаваецца. А калі хто і схаваецца, то палітыка яго ўсяроўна дастане, бо змаганьне йдзе за ўсю Беларусь. Вась чаму адзін зь вядомых цяперашніх лёзунгаў беларускага Адраджэньня гучыць так: „Не правы чалавека — галоўнае для беларусаў, а незалежнасьць і свабода, бо не бывае „правоў чалавека“ пад акупацыйным“.

Гэта сэнтэнцыя дзеля высвятленьня прыярытэту. Палітычная барацьба за захаваньне дзяржаўнай незалежнасьці і за нацыянальную свабоду ёсьць галоўная, гэта ёсьць звышзадача і прыярытэт. І гэта не азначае, што ня трэба змагацца за правы чалавека. Але калі змагацца толькі за правы чалавека, ігнаруючы пагрозу незалежнасьці дзяржавы з боку Расеі (на што штурхаюць увесь час беларускую „апазыцыю ўплыву“ заходнія лібэральныя, якія дружаць з дыктатарскай Масквой), то зразумела, што ў выніку ня стане ні „правоў“, ні незалежнасьці.

Калі мы маем ужо незалежную дзяржаву і калі існуе пагроза незалежнасьці нашай дзяржавы, — прыярытэт палітыкі, некіраванай на абарону і захаваньне незалежнасьці, ёсьць галоўным. Бо толькі маючы дзяржаву, можна ў прыярытэце вырашаць пытаньні нацыянальнага развіцця (і правоў чалавека, і адраджэньня беларускай культуры, мовы, будаўніцтва нацыянальнай адукацыі і г.д.).

Тым часам абсурдна выключыць пазытыўную працу ў цэлым (бо жыццё ня мусіць спыніцца), ці наадварот — адмаўляць палітычную дзейнасць і заклікаць займацца не палітыкай, а толькі пазытыўнай працай (скажам, выключна прапагандай беларускай мовы, паколькі яна галоўная каштоўнасьць нацыі і г.д.)

Прыклады, якія я прывёў, агульнавядомыя. Але трэба было пра іх сказаць, бо, на жаль, гэта тыповыя ўзоры агентурных пастановак па дыскрэдытацыі адраджэнцкага руху, разлічаныя на няспеласць масавай сьвядомасці людзей, улучаных у палітыку, ды, магчыма, — разлік на прыродную неахвоту да аналізу і да ўсялякага неканкрэтнага думання. Такі ёсць цяпер узровень нашай грамадзкай рэчаіснасці, які таксама трэба прымаць пад увагу.

Існуюць, аднак, больш вырабленыя псеўдаідэі супраць беларускай мовы і Адраджэння, распрацаваныя рускімі гэбоўскімі інтэлектуаламі. Адна з іх гучыць так, што мова, маўляў, ня мае значэння ў нацыянальным будаўніцтве. Беларуская нацыя, нібыта, можа існаваць і з рускай мовай. (Гэта як „беларуская школа” з рускай мовай навучання). Існуе ж, маўляў, з ангельскай мовай Ірландыя.

Пра розныя ўмовы і чыннікі нацыянальнай дзяржаўнасці ў сьвеце я ўжо казаў. Параўнаньне Беларусі з Ірландыяй (ці, калі б было, з Швайцарыяй, краінамі Лацінскай Амэрыкі, альбо Афрыкі ці Азіі) некарэктнае, бо прыклады адносяцца да розных тыпалёгіяў.

З прычыны абставінаў, галоўнымі кансалідуемымі фактарамі ірландзкага нацыянальнага руху сталі каталіцызм — гісторыя — нацыянальная дзяржава. Бальшыня ірландцаў — католікі. Супраціўленьне ангельскай экспансіі пасля страты незалежнасці ў XVI стагоддзі ішло па рэлігійнай мяжы. Прыгым ірландцы былі ў абароне.

Абарона супольных каштоўнасцяў ад агрэсіі, змаганьне ў аблозе спараджае моцнае пачуцьцё салідарнасці і часам псіхалёгію гета (абвостраную рэакцыю па лініі „свой-чужы”). Каталіцызм стаў першаснай каштоўнасцю ў самастойным выжыванні ірландцаў і ў стварэнні імі незалежнай дзяржавы і застаецца галоўным незалежніцкім чыннікам па сённяшні дзень. Істотна ўзмацняла гэты чыннік тое, што Ірландыя размешчана на востраве, ня мае памежных суседзяў, акрамя Англіі (і ня мела іншых ворагаў, акрамя Англіі).

Беларусь жа — кантынентальная краіна, мяжуе з пяццю дзяржавамі. Абарона нацыянальнай тоеснасці пасля страты незалежнасці ў канцы XVIII стагоддзя вялася на два канцы, па лініі Ўсход-Заход (надзвычай нязручная абарона для кансалідацыі грамадства).

У расейскім заборы Беларусь пацярпела канфэсійны крах. Была гвалтам ліквідаваная Вунія — аб’ядноўваючая канфэсія беларусаў. На сённяшні дзень у Беларусі тры асноўныя хрысціянскія канфэсіі, якія кіруюцца з чужых замежных цэраў. Поўнасьцю адсутнічае агульнанацыянальны чыннік канфэсійнай кансалідацыі. Наадварот, тут схаваная патэнцыйная пагроза разлому грамадства, які ўсяляк хочучь справакаваць непрыяцелі беларускай незалежнасці.

* * *

Беларускую нацыю, паўтаруся, кансалідуе найперш беларуская мова і адчыненая праз яе гісторыя (куды ўваходзяць таксама звычай і традыцыі) і аб’ядноўвае нацыянальная дзяржава, заснаваная на гэтых кансалідуемых фактарах і нацыянальных інтарэсах. Вось падушак і зрунт, на якім стаім і можам быць.

Ліквідацыя беларускай мовы няўхільна спыніла б працэс нацыянальна-культурнага развіцця, размыла б базу нацыянальнай лучнасці грамадства. Застаўся б, аднак, фактар канфэсійнага падзелу, які абвастрыўся б з павелічэннем расейскай экспансіі і вынішчэннем усяго беларускага. Прыгым працэс татальнага вынішчэння ўсяго беларускага стаўся б непазьбежным, адбываўся б абавязкова (гэтак жа, як ідзе ён ужо цяпер, толькі тады шматкроць узмацніўся б), бо *руская мова на Беларусі ня ёсць нейтральнай. Гэта мова агрэсіўнага боку, які мае прэтэнзіі на Беларусь, праводзіць палітыку інкарпарацыі і экспансіі, дзе сама руская мова зьяўляецца сродкам захопніцкай палітыкі.*

Беларуская нацыя як супольнасць у схеме рускай мовы ня можа існаваць. Яна прымушана асімілюецца, нішчыцца, знікае. Адпаведна знікае і беларуская дзяржава.

Уся гісторыя беларускага руху, нацыянальнага Адраджэння і стварэння беларускай дзяржавы — гэта перш за ўсё гісторыя барацьбы за ўсталяваньне беларускай мовы і адначасна — гэта гісторыя змаганьня з рускай мовай як з сродкам вынішчальнай вялікадзяржаўнай русіфікатарскай палітыкі.

Таму агентурны тэзіс пра беларускую нацыю з рускай мовай — гэта русіфікатарскі анахронізм, адгалосак даўняй шавіністычнай канцэпцыі „западнарусізма” і на сённяшні дзень проста глупства, такая ж заведомая фальш, як і „правы чалавека” без незалежнасці пад акупацыяй, толькі сфармулявана ўсё на іншым узроўні.

Перад беларускай нацыяй і дзяржавай вялікі шлях. Шмат праблемаў і дзейнасці вымагае аналізу і абагульнення. Аднак цяперашняя рэчаіснасць такая, што трэба вяртацца ізноў да таго, што зрабілі (ці чаго не зрабілі) сто гадоў таму, каб зноў пазнаць, паўтарыць ці растлумачыць, каб яшчэ раз разглядзець зьявы, што ўжо разгляджаныя, нават тьма, што не дыскутуюцца, пра што ўжо ў іншых месцах не гавораць. І тым ня менш, нам гэта трэба рабіць. Бо перарывалася цягласць пакаленьняў і рух нацыянальнай гісторыі.

Нішто, ніякія цяжкасці нацыянальнага лёсу ня мусяць спыняць поступ беларускай нашай хады. Крок за крокам, дзень за днём мы імкнемся наперад, адступаючы, вяртаемся і, пераганяючы, мы ідзем у нашу лепшую будучыню.

20 сакавіка 2004 г.

Зянон ПАЗЬНЯК

АБ ЗАБОЙСТВЕ ЗЕЛІМХАНА ЯНДАРБІЕВА

Тэарысты былі схоплены ў аэрапорце праз дзьве гадзіны пасля забойства *Зелімхана Яндарбіева*. Імі аказаліся два расейскія супрацоўнікі КГБ (ФСБ), нейкія А. Белашоў (Белошов) і В. Бакчоў (Бокчов).

Адразу ж арыштавалі і трэцяцга падзельніка. Ім быў першы сакратар расейскай амбасады ў Катары А. Фяцісаў (Фетисов). Ён удзельнічаў у падрыхтоўцы забойства. На ягоны адрас з Масквы праз Эр-Рыяд была дастаўлена дыпламатычнай поштай выбуховка, акрамя таго, ён арэндаваў для тэарыстаў аўтамабіль і мабільныя тэлефоны. Аднак, пад націскам Масквы, катарцы яго адпусьцілі (быццам бы ўлічваючы дыпламатычны імунітэт і тое, што неспрэчна ён ня ўдзельнічаў у забойстве). Гэта была відэачная памылка. Фяцісава трэба было судзіць як пасобніка тэарыстаў.

Бандытаў зафіксавалі на месцы забойства. Таму, калі іх схапілі, яны былі вымушаныя прызнацца (не прызнаць відэачнае было немагчыма).

Расейскія кіраўнікі ў Маскве спачатку ўсё адмаўлялі, абураліся, хіхікалі („это бред”) і хацелі паказаць здзейсненае імі забойства як правакацыю з боку Катара. Потым яны накіравалі ў Катар групу сваіх гэбоўскіх адвакатаў, якія

Зелімхан Яндарбіев

загадалі тэарыстам усё адмаўляць. Але гэта была надзвычай дрэнная парада.

Па катарскіх законах тэарыстаў чакае сьмяротны прысуд. Найбольш верагодна, аднак, што, ўлічваючы міжнародныя абставіны, суд прызначыць бандытам пажыцьцёвае зьнявольненне.

У забойстве Яндарбіева, як у кроплі, адлюстравалася подлая палітыка рускага гэбізму. Расейскіх тэарыстаў у каторы раз схапілі за карак. І ў каторы

раз так званая міжнародная супольнасць (не сумняваюся) нікчэмна змоўчыць. Віна за сьмерць вялікага чачэнца часткова кладзецца і на Арганізацыю Аб'яднаных Нацыяў, бо Рада Бяспэкі сьведама саступіла расейскай дэзінфармацыі і дыпламатыі, нечакана і несправядліва ўключыўшы З. Яндарбіева ў катэгорыю „тэрарыстаў”. Гэта якраз і дало крымінальную зачэпку сапраўдным тэрарыстам — расейцам — забіць Зелімхана Яндарбіева.

А вось як цыннічы расейскі друк адносіцца да забойцаў: ён лічыць іх „дрэннымі прафэсіяналамі”, бо далі сябе злавіць. А забіваць, маўляў, можна („Коммерсант”).

Грубае прапашчае грамадства, якое само сабе і на ўсім сьвеце стварае крывавае кашмар.

Мар'ян ВАНЬКЕВІЧ

НЕ ПУСЬЦІЛІ Ё ВУЧОНЫЯ

Акупацыйны рэжым відаць хутка адменіць таемнае галасаваньне ў Нацыянальнай Акадэміі Навук па выбарах акадэмікаў ды член-караў. Акадэмікі і член-карэспандэнты Акадэміі Навук будуць прызначацца непасрэдна загадам зьверху. Таемнае галасаваньне не апраўдала сябе. Пагаварыць з кожным акадэмікам — дык лоба-дорага: і за Расю, і за Маскву, і за калгасы, а як галасаваць, дык адна контра. Якія людзі праляцелі, заслужаныя кадры!

23 красавіка адбыўся агульны сход Акадэміі Навук. У вучоныя палезлі правэраныя з кагорты, напрыклад, Рыгор Васілевіч, ціхі непрыкметны гэбіст са студэнцкай лаўкі, цяпер — Старшыня Канстытуцыйнага Суда Беларусі, ці Ігар Катляроў, „палатнік”, кадравы баец нябачнага фронту і сябра ўлады, альбо палкоўнік КГБ Рыгор (Грыгорый) Явелькін, ён жа ў якасьці дырэктара Інстытута сацыялёгіі НАН Беларусі. Якія кадры!

Усіх правалілі, гады. Ня стаў вучоным зь іх ніхто. А шчасьце было так блізка...

Але не бяда. Кажуць, што палкоўнік Явелькін ужо „далажыў” куды трэба. Яны яшчэ пазмагаюцца за „перадаваю навуку”.

Адам МІКША

ПРЭС-РЭЛІЗ

(наводле „Народнай Волі”, „Нашай Свабоды” і радыё.)

ЖНІВЕНЬ — 2002 г. (працяг з №1(52) 2003-2004 гг.)

■ Камітэт дзяржаўнага кантролю даслаў на імя „прэзыдэнта” Лукашэнка паперу са справаздачай пра правэрку сумнаведомых БПСМ і БСМ (як кажуць маладыя, „лукашэнк’югэнд”). На паперы чорным па беламу напісана, што ў 2000-2001 гг. фінансаваньне названых арганізацыяў праводзілася на 99% (!) з дзяржаўнага бюджэту і на 1% з добраахвотных ахвяраваньняў, што за ўказаны перыяд прадугледжвалася рэалізацыя 20-ці сацыяльных праектаў і праграмаў на суму звыш 1,5 мільярдаў рублёў. Але „падчас правэркі высветлілася, што большасьць праектаў не былі рэалізаваныя, а сродкі ў суме **каля 1 мільёна даляраў ЗША** (у эквіваленце) фактычна змарнаваны”.

Што ж адказаў „прэзыдэнт” на конт сваіго „югэнда”? А вось што (зноў паперка з грыфамі): „Мінфіну выдзеліць у 2002 г. БПСМ з рэспубліканскага бюджэту за кошт сродкаў рэзэрвавага фонду Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь **740 072 700** рублёў для пагашэньня запазчанасьці па зарплате работнікаў Цэнтральнага камітэта гэтага аб’яднаньня і яго тэрытарыяльных структураў”. Так што БПСМ без заробкаў не застанецца, — і гэта галоўнае.

■ За першае паўгоддзе 2002 г. запасы гатовай прадукцыі на складах беларускіх прадпрыемстваў склалі **1,1** трыльёны рублёў, ці **77%** ад сярэднямесячнага аб’ёму вытворчасьці прадукцыі. Летась гэты паказчык склаў **67,9%**. На шэрагу прамысловых прадпрыемстваў рэшткі гатовай прадукцыі на складах перавысілі месячны аб’ём больш чым у два разы. Напрыклад, на Берасьцейшчыне на ААТ „Завод станкапрылад” — у **5,4** разы, на Кузлітмашы — у **3,9** разы, на 588-м Авіярамонтным заводзе — у **3,7** разы.

■ Каб пра леташніх „прэзыдэнтаў у прэзыдэнты” ад намэнклятурнай

апазыцыі не забываўся народ „незалежная” прэса час ад часу нагадвае пра іх, друкуючы іхныя опусы. Ёсьць такая ахвяра поэтыя Лукашэзму, як **Леанід Сініцын**. „Народная Воля” пазначыла ягоныя шчыраваныя рубрыкай „Ход конём”, а пасляслоўе пачала з таямніча-прывабнага: „Неордынарнасьць предложэньня Л. Сініцына...” Цікаўны чытач упіўся вачыма ў радкі дробнага тэксту, шукаючы вялікія адкрыцьці — і ...: „Заклікаю палітычныя партыі, грамадзкія аб’яднаньні, усіх, хто неабякава да падзеяў у Беларусі і Расеі, падтрымаць прапанаваную прэзыдэнтам Уладзімірам Пуціным ідэю прамога звароту да грамадзянаў. Прапаную стрыць правядзеньню саюзнага рэфэрэндуму і стварыць адпаведную структуру, якая магла б дапамагчы ў каардынацыі сумесных намаганьняў” (зразумела ж, тэкст расейскі).

Ах, вось яно што! Можна, не зусім геніяльна, але важна пракукарэжаць перашым. Аўтар забыўся дапісаць яшчэ самае галоўнае — „і прызнаць мяне, Л. Сініцына, старшынём гэтай структуры”.

■ „ТО ЛИ ГОРИЗОНТЫ ОТКРЫЛИСЬ...” У „Народнай Волі” па галерэі партрэтаў намэнклятуры спецыялізуецца журналістка **М. Коктыш**. Вось атрымліваеш газету і адразу гартаеш, думаючы, з каго гэта яна сёньня будзе ляпіць цукеру?

24 жніўня кандытарскія пераўтварэньні праводзіліся з адным „палатнікам”. Без цытатаў не абыйсцяся. Уступ: „На днях один из **самых прогрессивных** (курсіў наш) дэпутатаў Палаты прадставіцеляў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь **генерал-майор Валерый Фролов** празьдноваў свое 55-летне”. Побач з партрэтам **маскоўскага акупанта ў пагонах** ягоная „крылатая фраза”: „Если откровенно сказать, я жить только начинаю. В широком смысле этого слова (*эта што, на шырокую нагу?*). Вроде бы и раньше всё было нормально, но сейчас то ли неизвестные горизонты открылись, то ли просто более острое ощущение жизни пришло...”

Чамусьці ўспамянаюцца чытаньня даўно выданыя лістоў нямецкіх вайскоўцаў часоў нядоўгага бліжэраўнага ўлетку 1941 г.: „Грэтхэн, мы імкліва наступаем. Тут такія прасторы, такія далягяды...” і г.д. Што было потым — мы ведаем.

■ Паводле афіцыйнай статыстыкі, за апошнія 20 год колькасьць неаўналетніх алькаголікаў на Віцебшчыне ўзрастае, як мінімум, удвая. І працягвае расьці. За першае сёлягняе паўгоддзе за парушэньне антыалькагольнага заканадаўства прыцягнута да адказнасьці ў тры разы больш падлеткаў, чым за ўвесь 1982 г. У большасьці выпадкаў дзеці прыяхвочваюцца да сьпіртнога ў сям’ях, беручы прыклад з бацькоў. Усё часцей бацькі не прыдзяляюць дзецям ніякай увагі, а часам нават ня кормяць іх, бо аддаюць грошы на сьпіртное. Невыпадкова сёлета ў краіне пазбаўленьня бацькоўскіх правоў каля **300** чалавек.

■ Музыкантам часам лепш іграць і не выказвацца. Кіраўнік дзяржаўнага аркестра **Міхаіл Фінбэрг** публічна прызнаваўся ў любові да рэжыму: „Нас падтрымваюць Александр Лукашэнка і гасударства. По этым прычынам мы до сих пор существуем”.

Журналісты пакпілі з „гасударовага халопы”: „Міхаіл Якаўлевіч, а мы думалі, што аркестар жыве таму, што там іграюць сапраўды таленавітыя, адданыя мастацтву людзі...”

ВЕРАСЕНЬ — 2002

■ У Гомлі на стадыёне радыёзавода адбыўся мітынг пратэсту прыватных прадпрыемальнікаў, арганізаваны Свабодным прафсаюзам прыватных прадпрыемальнікаў. Нягледзячы на дождж, каля 1000 чалавек сабраліся на акцыю з плякатамі „*Кожнаму чыноўніку — касавы апарат!*”, „*Падаткі плацім, а спакойна ня сьлім!*”. Лёзунгаў, прывітаньняў продажы нашай дзяржавы ў расейскі палон, заўважана ня было. Тысяча дарослых людзей так і не ўцяміла, што ні жыць заможна і дастойна, ні спаць спакойна ня прыйдзецца аж покуль ня будзе абаронена незалежнасьць Беларускай дзяржавы.

■ Як казаў Ленін: „Лепшых людзей губляем...” З газэтаў стала вядома, што ў эміграцыю падаўся былы ахоўнік М. Чыгіра **Лёня Васючэнка**, сумнаведомы кагэбісцкі правакатар, ад якога пацярпела шмат актывістаў Беларускага Народнага Фронту. Бельгія, надта папулярная ў апошні час у эміграцыйных жулікаў, узбагацілася яшчэ адным „барацьбітом за дэмакратыю”.

■ У дыпламатыі рытуалы адпрацаваныя тысячагодзьдзі (!). Не аднойчы

канфлікты пачыналіся ад дробных парушэнняў цырымоніі, што трактавалася як непавага да дзяржавы. Так, Іван Жажлівы быў і ў гэтай галіне вытанчаным збачэнцам. Пасля размовы з амбасадарамі чужой дзяржавы ён заўсёды паласкаў рукі ў талерцы з вадой, што стаяла побач з тронам, каб прадэманстраваць маскоўскую фанабэрыстасць ў адносінах да „нячыстых” эўрапейцаў. На адным з банкетаў маскалі паставілі перад лівонскімі пасламі пустыя міскі. Лівонская вайна разгарэлася з новай сілай.

Прагакол строга дыктуе ўсе балетныя *па*: амбасадар робіць глыбокі паклон і перадае кіраўніку дзяржавы вярыцельныя граматы.

5 верасня БТ паказала перадачу грамадствам Масквы Аляксандрам Блахіным Лукашэнкам. Які „пасол”, такі і „кіраўнік дзяржавы”. Блахін з блатным выразам на твары, віхляючыся, падышоў да маскоўскага ж сапрапа і рэзка тычнуў яму ў жывот папку з „царскімі граматамі” ад Пуціна. Потым быў абмен маналёгамі. „Прэзідэнт” казаў, што „Беларусь всегда чтит договор, который существует между Беларусью и Россией и будет надёжным сторонником России”. А „пасол” перадаў, што Пуцін будзе прыкладаць усе намаганні „дзеля збліжэння краінаў, эканомік і народаў Беларусі і Расеі”. Хаця не, былі яшчэ больш дзікія прыклады дыпламатычнага вычварэнства. Вядома, што амэрыканскія бамбардоўкі Камбоджы ў 1970-71 гг. карэктавалі менавіта з амэрыканскай амбасады ў Пнам-Пені.

■ „*Народная Воля*” дала трапную назву рэпартажу пра акцыю пратэста прадпрыемальнікаў, што адбылася 4 верасня ў сталіцы: „Бізнэс-”пасядзелкі” на Кастрычніцкай”. Больш за тысячу асобаў селі на плошчы перад палацам рэспублікі. Без плякатаў, без палітычных лёзунгаў. Пасядзелкі і разышліся.

■ Журналісты, зьявіўшыся ў МЗС, сталі распытваць чыноўнікаў пра нядаўні візіт старшыні афіцыйных прафсаюзаў (СПБ) **Леаніда Козіка** ў Ірак да „лепшага сябра беларускага народа” **Садама Хусэйна**. Стала вядома, што ў Багдадзе Козік сустрэўся з „лепшым сябрам” і перадаў яму асабістае пасланьне ад Лукашэнка. Бедны Садам. Мы заўважылі, да каго „прэзідэнт” пасылае свае пасланьні пра любоў і дружбу, з тым праз пэўны час нешта здараецца: кайданкі на руці адзяюць, у Гагу вязуць...

■ Напрыканцы жніўня застрайкаваў калгас „Авангард” у Талачынскім раёне. Сялянам з вясны не выдавалі заробак, яны й ня выйшлі на працу, мабыць памятаючы крылаты сказ Напалеона: „Высунем авангард, распачнем бой, а там паглядзім...” Ужо на наступны дзень начальства зьявілася са сьціплым авансам у дзесяць — дваццаць тысячаў рублёў. Астатнее сялянства краіны працягвае працаваць без заробкаў.

■ У Міністэрстве адукацыі працуюць сапраўды „творчыя” людзі, увесь час нешта новае выдумляюць. Нядаўна выдумалі і распаўсюдзілі па школах загад: заняцца здабыццём сродкаў на існаваньне. А існаваньне становіцца праблематычным. Так, у Віцебску школам плянавалася пералічыць за год з бюджэту **6,6 мільярдаў** рублёў, а выдзелена толькі **0,5 мільярда**. Астатнія сродкі звычайна зьбіралі раней з бацькоў вучняў. Цяпер загадана зарабляць грошы самім школам: здачай памашканьняў пад вясельлі, арганізацыяй платных гурткоў, спартыўных сэжыяў і г.д. Пад новую стаханавую ініцыятыву будучы мношчца ў краіне школы-рэстараны, школы-бары, школы-будуары і г.д.

■ Навучальны год ў Гукцкай сярэдняй школе, што на Пастаўшчыне, пачаўся з акцыі пратэсту. 73 бацькі вучняў ня пусьцілі дзяцей у школу, выступаючы такім чынам супраць нявыплаты заробкаў на мясцовым шклозаводзе „Гута” ажно з красавіка.

■ Як там у расейскай пазізіі? — „коня на скаку остановит, в горящую избу войдёт...” Пад „Обращением” падпісаўся, мабыць, увесь жаночы актыву г. Віцебска. Хочацца дадаць — „істинно русского города...” Фількіная грамата, надрукаваная ў газетах, мае подпісы, бадай, ўсёй грантаўскай „эліты”, амазонка плашча і кінжала „аб’яднанай апазыцыі”. Назва кожнай арганізацыі пачынаецца са слова „Белорусская”, а потым, як ва ўсіх махровых лукашыстаў, уключаецца робататэхніка чужой мовы: „Что-то не так в нашем государстве, которым руководят мужчины. Президент ругает оппозицию, оппозиция — президента. С надеждой мы восприняли, что мужчина-президент нашей страны и мужчины-лидеры оппозиционных партий едины хотя бы в одном вопросе: это суверенитет Республики Беларусь”.

Савецка-расейскае трызьненне заслугоўвае ўвагі дзядулі Фрэйда. Хто б нас пазбавіў ад такіх „патрыёткаў”!

■ У Беларусі найвышэйшая інфляцыя ў СНД. За сем месяцаў сёлета спажывецкія цэны ў Беларусі павялічыліся на **21,6%**. Далей ідуць Расея — цэны павысіліся на 9,8%, Таджыкістан — на 6,6%, Грузія і Кіргізія — на 1,9%... Па ступені падаражання паслугаў Беларусь аказалася бясспрэчным лідэрам — на **59%**.

■ Гінуць людзі на вытворчасці. Галоўныя прычыны: эксплуатацыя няспраўнага абсталяваньня, парушэнне тэхналягічных працэсаў і п’янства. За восем месяцаў сёлета на працы загінула **159** чалавек, **304** атрымалі цяжкія траўмы.

■ Гомельскія дзеці — самыя хворыя ў свеце. У дзяцей, што жывуць у Гомельскай вобласці, самы высокі паказчык захворваемасці на рак шчытападобнай залозы: **134** выпадкі на **100 тысячаў** дзіцячага насельніцтва. Сярэдні па свеце паказчык: **1-2** на *адзін мільён* дзяцей. Гомельшчына займае першае месца ў Беларусі па колькасці злаякасных пухлінаў і шэрагу іншых захворванняў. Сёлета нарматыў медычнага абслугоўвання на аднаго жыхара склаў у вобласці ўсяго **84,5** тысячы рублёў, што значна ніжэй, чым у Віцебскай і Менскай абласцях. Тут назіраецца таксама й рост дзіцячых лейкозаў: за леташні год **15** выпадкаў (у дарослых — **37**).

Гэта найвялікшая колькасць за апошнія 16 гадоў!. Начальства з упраўлення аховы здароўя Аблвыканкама паведамляе, што сёлета ўпершыню за ўсе паслячарнобыльскія гады на ліквідацыю наступстваў Чарнобыльскай катастрофы Гомельшчыне ня выдзелена са сталіцы ні рубля. „Прэзідэнт” імпрэнта дзячыць свой асноўны электарат.

■ **613** жыхароў Віцебшчыны летась скончылі жыццё самагубствам. У параўнанні з 1990 г. сьмяротнасць ад суніцуду ўзрасла ў вобласці на **69%**. Згодна з афіцыйнай статыстыкай, у сельскай мясцовасці паміраюць такім чынам больш за чвэрць ад агульнай колькасці загінуўшых у выніку няшчасных выпадкаў. Апрача таго, у параўнанні з 1990 г. у чатыры разы ўзрасла сьмяротнасць ад выпадковага атручэння алькаголем. Сярод памерлых з гэтага прычыны на Віцебшчыне летась было **107** жанчын. Жаночая сьмяротнасць ад алькагалізма ўзрасла з 1990 г. у **4,7** разоў.

■ **1** Кавалёў кве за нас... Як і меркавалася, старшынёй спецыяльнай камісіі пад назвай „Па прапаўшых беларускіх палітыках” у Парляманцкай асамблеі Рады Эўропы ў Страсбургу быў абраны **Сяргей Кавалёў**, дэпутат Дзярждумы Расеі, вядомы некалі праваабаронца і дысідэнт.

Зразумела, разьбірацца ў беларускіх справах можа толькі расеец, як жа без яго? Кавалёў адразу заявіў журналістам, што „на сто працэнтаў упэўнены ў тым, што камісія ня знойдзе ні заказчыкаў гэтых злачынстваў, ні іх арганізатараў і выканаўцаў”. На ягоную думку, адзіным вынікам працы камісіі будзе высвятленьне таго, „як беларускі афіцыйны рэагую на гэтую крываваю праблему”. Узьнікае натуральнае пытаньне: а навошта было тады гарод гарадзіць?

■ Урэшце рашуча прагучаў голас беларускага пісьменьніцтва. На XIV-м Зьездзе беларускіх пісьменьнікаў была прынятая рэзылюцыя. Вось п’ятаты зь яе: „Мы рашуча пратэстуем супраць палітычнага гандлю незалежнасьцю нашай Айчыны, супраць імперскіх памкненняў расейскіх уладаў інкарпараваць Беларусь у склад Расейскай Фэдэрацыі. Адначасова выказваем занепакоенасьць унутранай палітыкай беларускіх уладных структураў, ськіраванай на размываньне беларускай дзяржаўнасці, перш за ўсё ў нацыянальна-культурнай і адукацыйнай сфэрах. Мусім сьведчыць, што ў краіне мэтанакіравана і паслядоўна праводзіцца русіфікацыя, што мова карэннай нацыі выцясняецца з ужытку ў дзяржаўных установах, у дзіцячых садках, у агульнаадукацыйнай і вышэйшай школе, у сродках масавай інфармацыі, у візуальных мэдыях і рэжыме, у назвах і шльдах і г.д. Кніжны рынак краіны запалонены нізкапробнай прадукцыяй, у асноўным замежнага паходжання, што разам зь іншымі адмоўнымі чыннікамі вядзе да краху беларускага кнігадрукаваньня... Мы патрабуем ад уладаў: практычна ажыццяўляць Закон аб мовах і адпаведную канстытуцыйную норму; аднавіць адменены ў гэтым годзе Міністэрствам адукацыі іспыт па беларускай літаратуры ў сярэдняй школе; з мэтай вяртаньня беларускай кнігі на кніжны рынак, тэрмінова вызначыць і ажыццявіць эфэктыўныя пратэక్షыянісцкія захады па падтрымцы айчыннага кнігадрукаваньня, увесці падаткі з продажаў для замежных выдаўцоў і выкарыстоўваць гэтыя сродкі для разьвіцця нацыянальнай культуры, літаратуры і мастацтва”.

Мы чытаем і добра разумеем, што маецца на ўвазе пад „закежым” — нахабная расейшчына.

■ Лукашэнкаўскі „Канстытуцыйны” суд прапанаваў Савету міністраў стварыць „у магчыма кароткі тэрмін” (але не пазьней за 31 сьнежня 2005 г.) такую сістэму ўліку, якая б не патрабавала мець у пашпарце штамп дазволу на ўезд ва ўсе краіны сьвету. З такім рырытэтным штапам (які, дарэчы, абмяжоўвае права свабоды перамяшчэньня беларускіх грамадзянаў) мы засталіся ў Эўропе апошнія. А тут раптоўна такая ласка — ажно да канца 2005 г. будучь „мяняць сістэму ўліку”. Гэта пры тым, што рэжым актыўна працуе на зьнішчэньне Беларускай дзяржавы. (Ускосна і тэрмін вызначылі — да 2005 г.)

■ Кожнае чацьвёртае дзіця — па-за шлюбам. Паводле афіцыйнай статыстыкі, удзельная вага пазашлюбнай нараджальнасьці на Віцебшчыне ўзраста з **10,1%** у 1990 г. да **26,1%** у 2001 г. Маці пазашлюбных дзяцей становяцца ва ўзросьце да 20 гадоў (40% парадзіх). У Полацкім і Лёзьненскім раёнах гэтая прапорцыя перавысіла 40%. У вобласьці таксама высокі ўзровень скасаваньня шлюбаў: **68** на **100** створаных шлюбных пар.

■ Старшыня беларускага КГБ **расейскі генэрал Леанід Ерын** абраны прэзыдэнтам Беларускай асацыяцыі біятлона. Абіралі яго на безьлігэрнатыўнай аснове. Біятлон даўно стаўся ў нас кагэбскім спортам. Папярэдні прэзыдэнт фэдэрацыі таксама адтуль — экс-старшыня КГБ, а цяпер амбасадар Беларусі ў Югаславіі Уладзімер Мацкевіч.

КАСТРЫЧНИК — 2002

■ Дзіўнае ўражаньне засталася ў беларускага грамадства пасля шумна разрэжыванага мерапрыемства пад назвай „агульнанацыянальны страйк прадпрымальнікаў”, якое, нібыта, склалася краіну у пэрыяд з 1 па 10 кастрычніка. Адна тысяча прадпрымальнікаў паманіфэставала на бангалёрскім балоце, куды ўжо ніхто, акрамя Вячоркі з кампаніяй ня ходзіць. Падобныя „волеізілліныя” (як кажуць лукашысты) адбыліся на далёкіх ускраінах некаторых іншых населеных пунктаў Беларусі. Адно прадпрымальнікі страйкавалі, іншыя працавалі... Рэзалюцыі іхніх „акцыяў” напісаныя нібыта пад капірку: „Если президент и его правительство не в состоянии остановить падение экономики и постоянное понижение уровня жизни людей, то они обязаны уйти в отставку... Мы не желаем больше молча терпеть опыты, проводимые властью над жителями Беларуси...”

Гэтыя тэксты пасля галасаваньня пасылаліся таму самаму „прэзыдэнту”, ягонай адміністрацыі і „палаткам”. Такім чынам, зразумела, гэтыя людзі калектыўна вырашылі цяпець вопыты не „молча”, а ўголас. Лідэры іхняга прафсаюза, большасьць выступаюцаў палохалі мітыnguоўцаў палітыкай, заклікалі „не падавацца ўплывам радыкалаў і экстрэмістаў”. Усе прамовы, усе транспаранты і дакуманты „акцыяў” — усё «істинно русское». Адрозьні і не зразумееш, дзе гэта адбывалася: у Разані, Архангельску, Сыктуўкары, а можа Бірабіджане... У выніку не дамагліся нічога, страйк рассяпаўся, як картаны дамкі. Падвойныя актыўнасьці і іншыя прафсаюзныя кіраўнікі проста заявілі эканамічна актыўных (а палітычна наіўных) людзей у тупік.

■ 1 кастрычніка ў сталіцы ўтварыўся аргкамітэт яшчэ адной маштабнай правакацыі. „Аб’яднаная” псеўдапазыцыя зьбіраецца бараніць суверэннасьць Беларусі 17 лістапада. Сабраліся ў аргкамітэце, як заўсёды, жук і жаба — ад сацыял-дэмакратаў да камуністаў з жырноюўцамі. Зноў мяркуецца стракатае шэсьце пад чырвонымі сьцягамі камуніякаў, чорнымі харугвамі шпаны, расфарбоўкамі сэксменшасцыяў і з барадой Шчукіна — «главное, абы вместе, товарищи». Авантурнікі ўпэўненыя заявілі 10 тысячаў удзельнікаў. Чаму не 200 тысячаў, як абяцалі мінулыя гады? (Памятаем, тады да іх прыходзіла трошкі больш за тысячу асобаў).

■ Пад тытулам „Гармонія” ў „Народнай Воі” мы прачыталі інтэрв’ю з нямецкім амбасадарам **Гэльмутам Фрыкам**. Звычайныя дыпламатычныя рэзырансы, а як заўсёды, самае цікавае — ў канцы. Нямецкі дыпламаг заявіў у вікаўскім стылі: „Я думаю, што місія Беларусі — стацца мастом, свайго кшталту „дэмакратычным калідорам” паміж Расеяй і Захадам. Ад усёй душы я жадаю вам гэтага!”

Дзякуй за шчырасьць. Са свайго боку, мы таксама шчыра нагадваем нямецкім таварышам, як кепска сканчаліся для іх ў мінуўшчыне праекты з

„калідорамі” і „мастамі”, што ладзілі немцы з расейцамі па жывому цэлу суседніх краінаў.

■ Зусім нядаўна лукашысцкая сістэма паліла беларускія падручнікі. А нядаўна вырашыла ашчасьлівіць нацыю новым будынкам Нацыянальнай бібліятэкі на далёкай ускраіне Менску. Грошы пачалі зьбіраць шумна, крыкліва і (як заўсёды) „добровольно-принудительно”. Усе візуальныя рэкламы, усе пальмяныя заклікі і загады здаваць грошы „на бібліятэку” робяцца на чужой, расейскай мове. Адкрыты цыннізм рэжымнага звароту да насельніцтва відавочны на фоне разбурэньня нацыянальнай культуры і мовы, у атмасфэры дзікай русіфікацыі ўсіх сфэраў жыцця. Тым больш, аказваецца, няма яшчэ гатовага праекта 19-павярховай будыніны; сьмешны малонак, які нам дэманструюць па БТ. Няўжо беларусы будуць даваць грошы на шьзоідную фантастыку?

■ 3-га кастрычніка ніжняя „палатка” прыняла ў першым чытаньні закон „Аб ваенным становішчы”. У букет рэпрэсіўных захадаў палатнікі ўключылі шэраг яркіх пунктаў: пра спыненне дзейнасьці палітычных партыяў і грамадзкіх арганізацыяў, пра забарону сходаў і мітынгаў, пра рэквізіцыю ў грамадзянаў транспартных сродкаў і іншай маёмасьці, неабходнай для абароны, пра абмежаваньне і забарону выбара месца пражываньня, пра забарону страйкаў, пра карткавую сістэму, канфіскацыю памнажальнай і друкарскай тэхнікі... Рэжым збіраецца актыўна абараняць сябе ад грамадства.

■ На пачатку кастрычніка прадстаўнікі 15 партыяў і грамадзкіх арганізацыяў Крыма запатрабавалі прызнаць расейскага амбасадара на Украіне сумнавядомага **Віктара Чарнамырдзіна** пэрсонай **нон-грата**. Даўно пара.

■ Прэзыдэнт Латвіі **Вайра Вікс-Фрэйбэрга** заявіла журналістам, што ўсе неграмадзяне краіны павінны натуралізавацца або зьехаць з краіны. Яна падкрэсьліла, што ўсе абавязаны размаўляць на латышскай дзяржаўнай мове. А калі нехта з тае прычыны „пачувае сабе няёмка” — мяжа адкрытая, нікога мы прымусам не трымаем. У сьведзе мала законаў аб грамадзянстве, больш лібэральных за наш. Аднак, ёсьць такія рэчы, па якіх нельга гандлявацца. Сярод іх — артыкул Канстытуцыі, паводле якога ёсьць адна афіцыйная дзяржаўная мова — латышская. І мы ня маем намеру гэты артыкул мяняць”, — заявіла прэзыдэнт.

Сотні тысячаў расейскіх асаднікаў не жадаюць уключацца ў латышскае грамадства, усё чакаюць вяртаньня расейскіх танкаў і НКВД. Ну, вось ім і нагадалі пра іхняе месца.

■ Кастрычнік пачаўся ў гармадзкім жыцці сталіцы пацешнай падзеяй. Вядомыя ўсім экс-лукашысты і адначасова нэапазыцыянеры-антылукашысты з прозьвішчамі, якімі ўжо даўно можна палюхаць непаслухмяных дзяцей, заявілі пра стварэньне мясцовай філіі „Эўрапейскага руху”. **А. Фядута, В. Оргіш, М. Марыніч** (ух, якія эўрапейцы!) выдалі на гара „Обращение”, у якім заяўляюць: «...сознание многих белорусов отягощено традициями и привычками советского прошлого, которые мешают нашему обществу успешно двигаться по пути цивилизованной Европы».

Калі ўжо за цывілізатарскую справу ўзяліся культуртргэры кшталту Фядуты ды Марыніча, мацёрных чалавечышчаў раньняга лукашызму, то век нам Эўропы ня бачыць.

■ Пэнсіянерка **М. Вінар** з наваградзкай Любчы лепш за любы статыстычны камітэт склала карціну лякальнай трагедыі нашага жыцця: „Колькасьць насельніцтва ў нашым раёне зьменшылася больш як на 10 тысячаў чалавек за час паміж дзьвюма апошнімі перапісамі. Толькі летась памерла 1149 чалавек, прычым 41 скончыў жыцьцё самагубствам. За першае паўгоддзе сёлета памерла 569 чалавек. Разводзяцца больш як 80% маладых сям’яў. Адкуль жа будуць брацца дзеці?”

Цяпер у нашым горадзе пражывае 30 тыс. 200 чалавек, у раёне 27 тысячаў — на дзевяць меней, чым раней. У мястэчку Дзяліцічы некалі займалася ў васьмігоддзі каля **200** вучняў, цяпер толькі **10**. Школу зачынілі, далёка ня першую ў раёне. У той жа Любчы зруйнаваны трактарамі дом дзіцяці, нямала людзей засталіся бяз працы. За год тут забілі дошкамі вокны ў **41** доме. У многіх вёсках засталіся адны пэнсінеры”. Адным словам, адбываецца тое, што Лукашэнка трапна назваў „стабільнасьць”.

■ Ханты-мансійскае начальства прызналася нядаўна, што абсалютную большасьць (каля 90%) замежнікаў, якія працуюць у гэтым паўночна-сібірскім рэгіёне, складаюць грамадзяне краінаў СНД. Беларусы ўпэўненыя трымаюць

другое месца пасья ўкраінцаў. Толькі летась у Ханты-Мансію прыехалі на заробкі аж **5000** нашых суайчыннікаў. Нават эканамічна непаспяхова Казахстан, і той прыслаў усяго 2300 наймітаў, Кыргызстан — 1700. Праўда, тыя ж украінцы лідзіруюць па колькасці гасстарбайтэраў ня толькі ў такіх змрочных мясцінах. Іх дзясяткі тысячаў працуе ў Нямеччыне, Партугаліі, Польшчы, Ірландыі, адкуль яны вяртаюцца, пабачыўшы сьвет і з сапраўднымі грашыма. Нашым, як гэта бывае часта, не хапае фантазіі.

■ Беларускія ваенкаматы з цяжкасьцю шукаюць здаровых юнакоў, і пасылаюць у войска хворых. Так, у Полацку практычна здаровымі былі прызначаны толькі каля **52%** прызыўнікоў. Найбольш распаўсюджаныя сярод іх сардэчна-сасудзістыя хваробы, скаліз і пласкаступнёвасьць. Нямала сярод юнакоў асобаў з недастатковай вагой, амаль дыстрофікаў. На думку медыкаў, гэта паталёгія абумоўлена недахопам мяса ў рацыёне, што выклікана беднасьцю сям'яў. На нізкім узроўні знаходзіцца і фізічнае выхаваньне ў школах.

■ За апошнія восем гадоў у Беларусі паказчык захворваньняў дзяцей ва ўзросьце ад 10 да 14 гадоў пагоршыўся на **21%**. Пра гэта паведаміў галоўны санітарны лекар краіны Валеры Ключановіч. Асабліва трывожны стан здароўя школьнікаў: да канца навучаньня доля здаровых дзяцей складае ня больш за **10%**.

■ Як заявіў дырэктар гомельскага прадстаўніцтва Беларускай асацыяцыі міжнародных аўтамабільных перавозак Уладзімер Баранаў, „самыя вялікія праблемы ў беларускіх перавозчыкаў узнікаюць ва ўзаемаадносінах з расейскімі ўладамі“. Расея дыскрымінуе нашых аўтаперавозчыкаў, штучна памяншаючы колькасць дазваляў на перавозкі. Падобных праблемаў няма ні з адной іншай краінай.

Дык навошта нам патрэбная такая Расея?

■ Страты ад нястачы і крадзяжы ў аграпрамысловым комплексе Беларусі за 9 сёлетніх месяцаў склалі **5,1** млрд рублёў. Крадзе, хто можа...

■ Каля паловы (**49,2%**) ад агульнай колькасці прадпрыемстваў Магілёўскай вобласці па выніках працы за апошнія 9 месяцаў — стратныя.

■ У сярэдзіне кастрычніка Лукашэнка красаваўся на манументальнай прэс-канфэрэнцыі па ўсіх СМІ. Вядучыя абвесьцілі, што будучы апытваць „выпадковых пракожных“, каб даведацца грамадскую думку. Аляксандар Катляроў са Слуцка напісаў у „Народную Волю“ пра адну з такіх „выпадковых“ тэлесустрачаў. На плошчы перад слухцкім домам культуры „выпадкава апынуліся“ мабілізаваныя групы моладзі і вэтэранаў. Далучыцца да іх было немагчыма. Міліцыя ачэпіла ўвесь цэнтар горада і нікога тудой не прапускала. „Выпадковыя“ і савецкія вэтэраны падтрымалі „верна выбранный“ курс на „саюзную“ дзяржаву.

■ Кінатэатар „Зьмена“ шэраг гадоў быў адным з нямногіх культурных цэнтраў сталіцы, дзе маглі сабрацца беларусы, каб паглядзець фільм пра нашу гісторыю, паслухаць выдатных прадстаўнікоў нашай культуры. У кастрычніку антыбеларускія ўлады „Зьмену“ зачынілі быццам бы „у сувязі з заканчэньнем дамовы на арэнду памяшканьня“.

■ Звыш 300 прадпрыемстваў Магілёва паведамлілі пра блізкае звальненьне больш за **3,4** тысячаў работнікаў, у асноўным жанчын. Найбольш значныя звальненьні чакаюцца на заводзе штучнага валакна і ААТ „Магагэкс“.

■ В.а. начальніка міліцыі грамадзкай бяспекі ГУУС Менгарвыканкама Віктар Русак паведаміў журналістам, што за апошнія 10 гадоў колькасць бамжоў у Менску павялічылася ўтрая. За 9 месяцаў сёлета затрымана **1615** асобаў бяз пэўнага месца жыхарства, зь якіх **33%** — менчукі, **25%** — жыхары іншых беларускіх гарадоў, **42%** — замежнікі. Узрост бамжоў прагрэсіруе ў бок памяншэньня, **50-60%** затрыманых бамжоў — асобы ва ўзросьце ад **18** да **31** года. Адкрытыя межы з Расеяй даюцца ў знакі.

■ 23 кастрычніка расейскія „дэмакраты“ разам са спэцслужбамі Расеі і Беларусі, а таксама з „аб'яднанай“ псеўдаапазыцыяй паспрабавалі арганізаваць гучную правакацыю. **Б. Нямцоў і І. Хакамада** у суправаджэньні яшчэ некалькіх расейскіх інтэргатараў прыбылі ў Менск (нібыта для ўдзелу ў канфэрэнцыі разам з лебедзь-вяхоркамі пра „дэмакратычную інтэграцыю Беларусі ў Расею“). Менскія міліцыянты і людзі ў цывільным пасадылі іх на самалёт і накіравалі назад у Маскву.

Беларускі сыяг над Горадняй. Травень-2004

(Фота Я. Карлаша)

Напярэдадні намэнклятурныя апазыцыя-нэры спрабавалі арганізаваць шоў з удзелам сяброў Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне“, якія павінны б былі пад камандай намэнклятуршчыкаў закідаць яйкамі маскоўскіх інтэргатараў (падвойная подласць псеўдаапазыцыі). Разумныя людзі, аднак, каманды не паслухаліся, а сачылі за ходам правакацыі па тэлевізіі. Нядоўга, усяго пару гадзінаў, Нямцоў з Хакамадай шумелі на тэму „недэмакратычнай Беларусі Лукашэнка“.

Увечары таго ж дня „дэмакратычная“ Масква сталася цэнтрам ваеннай драмы. Чачэнскія „камікадзе“ захапілі тэатр у Маскве разам з закладнікамі. Пра нямецкіх адразу ўсе забыліся.

Расея нахапала калёніі, зь якімі не дае рады разабрацца. А зноў жа лезе ў нашу краіну. Увесь сьвет яшчэ раз убачыў, што Расея — гэта дзікая, кашмарная, дурная краіна, ад якой трэба трымацца далей.

■ Зношанасьць гарадзкага транспарту ў Віцебску дасягнула крытычнай рысы. Электрычны транспарт амартызаваны ў сярэднім на **70%**, аўтобусны знаходзіцца яшчэ ў гршым стане.

Валеры БУЙВАЛ

ЗЬМЕСТ

1. Хроніка парушэньняў правоў беларусаў	1
2. Дзень Незалежнасьці. В. Буйвал	6
3. Прэзентацыя	6
4. Сакавік. В. Буйвал	6
5. Расея — краіна дзяржаўнага тэрарызму (Беларускі Мэмарандум)	6
6. Курапаты	8
7. Чарнобыль	8
8. Пакрокавая палітыка зьнішчэньня. З. Пазыняк	8
9. Тыповыя паводзіны. Ганна Пашкоўская	10
10. Мова — гісторыя — дзяржава. З. Пазыняк	10
11. Аб забойстве Зеліміхана Яндарбіева. М. Ванькевіч	12
12. Не пусьцілі ў вучоныя. А. Мікша	13
13. Прэс-рэліз. В. Буйвал	13

Беларускія Ведымасты

Беларускае выданьне

У супрацоўніцтве зь Беларускай Выдавецкай Таварыствам ў Амэрыцы

Рэдакцыя: Зьінон Пазыняк, Галіна Палачаніна

Адрас рэдакцыі: 02-017 Warszawa, Al. Jerozolimskie 125/127

тэл./факс: (+48 22) 628 76 73